

BUDAPESTI NAPLO

Szerkesztőség: V., Honvéd-utca 10. szám.
Kiadóhivatal: V. ker. Nádor-utca 34. szám.
Szerkesztéségi telefon: 36—86.

Főszerkesztő: **VÉSZI JÓZSEF**
Felolvasó szerkesztő: **KABOS EDE**
Igazgató: **HERTZKA LOTHÁR**

Egész évre 14 kor., 1/2 évre 7 kor., 1/4 évre 3 kor.,
60 fillér, egy hónapra 1 kor. 20 fillér.
Egyes szám Budapesten és a vidéken 4 fillér.

Gróf Andrássy Gyula levele.

Sanghai, november 23.

(v.) Gróf Andrássy Gyula nyílt levélben ad számot az országnak a szabadelpártból való kilépése lelki rugóiról. Okfejtésében új dolgokat aligha fog a közönség találni. Andrássy Gyula sohasem csinált titkot a lebegő kérdés fölül való nézeteiről. Tudta az egész ország, hogy az obstrukciót, mind rendkívüli veszedelmek elhárítására alkalmas rendkívüli eszközt, fenn kívánja ugyan tartani, ámde azt, hogy az obstrukció mintegy mindennapi fegyverévé legyen a parlamenti küzdelmeknek, nem helyeselte, sőt végzetesnek tartotta. Tudta az ország azt is, hogy ennélfogva helyeselte a mérsékelt házszabályrevíziót, amely a klotürt nem honosítja meg s kivált arra törekszik, hogy maroknyi ellenzéki töredékek ne garázdálkodhassanak minduntalan a technikai obstrukcióval. Az ország mindezt nagyon jól tudta s ha kíváncsian leste mégis e kiváló államférfi megnyilatkozását, akkor az egyetemes érdeklődés tárgya kizárólag az volt, hogy ilyen okok alapján jutott el gróf Andrássy amaz elhatározáshoz, hogy épp akkor váljon ki a szabadelpártból, amikor ez a párt a töle is helyeselt célt a megvalósulás útjára vitte.

E kérdésre a nyílt levél meg is adja a feleletet. Andrássy helyesli a célt, de

nem tudja helyeselni az eszközöket. Szerinte az ellenzék jogsértéseire nem a többség jogsértéseiben kellett volna az orvoslást keresni, hanem pártközi egyezés útján kellett volna a házszabály módosítását biztosítani. Tehát kompromisszum! Ujra meg újra kompromisszum! Őszintén csodálkozhatni, hogy gróf Andrássy még most sem ábrándult ki e szerelméből. Pedig a Széll Kálmán-féle paktummal szerzett tapasztalatok ugyancsak kijózanították volna. Akkor ugyebár, pártközi egyezés útján tákolódott össze az új kormányzati rendszer, amelyről szerzői az alkotás mámorában szentül hitték, hogy évek hosszú sorára rakják le vele a közélet békés összhangjának, az ország nyugodalmi kormányzásának, a parlament gyümölcsöző tevékenységének alapjait. Abban a paktumban minden áldozatot a többség hozott meg. Ő áldozta fel Bánffy Dezsőt, ő valósította meg a kuriai bíraskodást és az összeférhetlenségi törvényt, e két üdvös reformot, amely Szilágyi Dezső szerint is a többség részéről lemondást jelentett a rendelkezésre állott hatalmi eszközök lényeges részéről. És mi lett a gyümölcse eme paktumnak? Egy új kormányzati szellem, amely valóságá váltotta tetterős idealizmusával és erkölcsi eltökéltségének szilárdságával a jog, törvény és igazság jelszavát, de amelyet aztán az ellenzék mégis még sokkal könnyörtelenl

obstrukcióval fojtott meg, mint annak idején a Bánffy Dezső jogtipró kormányát. Mi haszna hát a pártközi egyezkedésnek? Be kell őszintén vallani: a paktummal való kormányzás kísérlete siralmas kudarcot vallott. *Ellenzéki szempontból* kell ezt kivált beismerni. Mert ime, ha igaz, hogy Tisza István kormányzása a jogokon gázol keresztül, holott a Széll Kálmán kormányzása a feltétlen jogtisztelet jegyében működött, hát akkor azt, hogy ilyen fordulat beállhatott, a paktumos politika okozta. Amin elvégre csodálkozni sem lehet. A pártközi megállapodás természetes értelme az, hogy a többség lemondja többségi jogának gyakorlásáról. Az az ellenzék pedig, amely nem majorizált, maga majorizál. Erthető hát, hogy a házszabály kérdése nem vivődött a paktum útjára. Mert a paktum eredménye ugyanaz, ami a győztes obstrukcióé: leszereli a többségi akaratot s a döntés hatalmát a kisebbség kezére juttatja.

Esztünkagában sincs mentegetni a november 18-i jogsértést. Kötségen felül áll, hogy amit a kormány s a többség cselekedett, az alaki jognak feltétlen megsértése volt. De csodáljuk, hogy gróf Andrássy Gyula, aki Széll Kálmán tragikus politikai sorsát mélységes hazafiúi megdöbbenéssel és fájdalommal szemlélte, ma ismét paktum-hurokat penget. Hiszen az ő okoskodása fonlán

TÁRCA

Művészekről — képekről.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája, —
Irtá: **Rózsa Miklós.**

Festői témát tisztán festői eszközökkel visszaadni, — ez a ma művészetének programja. Hogy mi az a festői téma, erről lehet vitatkozni, vitatkoznak is róla eleget, mivelhogy minden lehet azzá, ha nem is minden az. Végéreményében mégis az az igazi festői tárgy, melynek szépséget, igazságot és így értéket kizárólag a vonalak és színek bizonyos harmóniája ad, nem pedig a szöveg, melynek elmondására használja a festő a színek és vonalak nyelvét. Ez nem jelenti azt, hogy a kép tárgya nem lehet valamely eszme, mese, történet, vagy akár álom is, mely utóbbi esetben a fantázia rendszerint valami symbolikus jelentőségű testet ölt, hanem csak annyit jelent, hogy az irodalmi vagy filozófiai elem magában még nem ad értéket a képnek, ha annak festői kvalitásai nincsenek. Persze ha együtt van a kettő, akkor reinkarnálva van dolganak, de a piktúra természete — tekintve, hogy a festés elsősorban technikai művészet — olyan, hogy egy szépen megfestett baecskendő többet ér, mint egy színben és rajzban hibás szociális forradalom. Innen van, hogy azok, kik a piktúraban átlépi művészetök természetes határait s az irodalom, vagy a filozofia mezéjére kalandoznak, rendszeren eltévednek az ide-

gen terület megvívni s más hatásokat keresve nem találják — a festői effektusokat sem.

A Műcsarnok teli tárlatán Nagy Sándor „Szent várakozás”-a érdekes példája annak, hogy a művészi határterületek eme megsértéséből rendszeren rossz kép születik. Lássuk csak a kép tárgyat. Krisztussá stylizált férfi — a művész önarékepe tán? — átkarolja tartja áldott állapotban lévő hitvesét. Így átélkezve a pár az ablak felé fordul, melyen keresztül máris látni az angyalát, amint az újszülöttet nozza. Ime: a „szent várakozás”.

Látuivaló, a téma fölöttébb költői. De vajjon festői is? Aligha. A piktúra térben csak egy pillanatot tud megrögzíteni, hogy pedig a „szent várakozás” és az újszülött megérkezése egy pillanat... De hagyjuk ezt a kínos ügyet, ne gondoljuk tovább. A kép amugy is vételemül gyenge. Vonalai kuszák, színe vérszegény. Nem is lehet másmilyen. Festőileg szép lehet egy pirosszoknyás leány is a zöld erdő közepén — a zöld és piros esetleg szép foltokat adhat — de egy elrajzolt, még oly krisztusi alakon sincs semmi festői szépség.

Mondhatnók erre, hogy: ima nem a tárgyban, de a festőben van a hiba, s akkor is igazunk volna. Mondhatnók, hogy nincs olyan tárgy, amelyből igazi művész jó képet ne tudna csinálni, s akkor is igazunk lesz. De a fő igazság mégis csak az, hogy okosabb, ha a festő a festői feladatot keresi s nem megy olyan falnak, melyen betörök a feje, ha csak nem — muszáj.

Ilyen muszáj a megrendelés, mikor a művész nemcsak hogy nem festői, de egyenesen művésziellen feladatot kap. Példá erre *Glaz*

Oszkárnak az első teremben függő főúri vadász-társasága. Félszáznál több alak, van rajta s az alakok mind portrait-hüek. Ezt bárki megteheti: olyan közéleti férfiak vannak rajta, akik közül legalább néhányat mindnyájan ismerünk. A figurák eleven — de nem összerendezett — csoportot alkotnak s mozgásuk, akciójuk szinte olyan impressziót kelt, mint valami óriási pilanatsfelvétel. Nos, ha van feladat, ami nem művészi — ez bizonyára az volt. A megrendelés odiosus illata csak úgy áradt le róla. Szinte halljuk az utasításokat, amelyeket a művész a sokfejjű megrendelőtől kapott — akár Strelisky, mikor csoportképet vesz fel fóráng mükedvelőkről — hogy „az én fegyverem Jaeger-drilling, az rajta legyen a képen”, „az én báránybőr-beccsemnek nem ilyen a színe” meg hogy „a monokli te ne maradjon valahogy!” Az meg pláne magától értetődik, hogy „a hajtokat is meg lehessen ismerni!” Az ilyen megrendelés — ha jól megfizetik — elvállalja akár melyik művész, de azt már egyik sem ambicionálja, hogy ki is állítsák s ha kénytelen vele, maga kér érte boesánatot elsősorban. Mert az ilyen feladat csak fotografusnak való — avagy egy nagy művésznek, mint amilyen *Glaz* Oszkár. Csak a X. teremben kiállított vázlatai adnak némi fogalmat róla, hogy micsoda fegyveneműke volt az, amit végzett, de éppen ezek a vázlatok tanuskodnak arról is, hogy a vérbeli művész nem kerülhet olyan művésziellen feladatot elé, amit művésziellen meg ne tudna oldani. Tessék megnézni ezt a nagy képet: az alakok rajza, jellegzetessége, mozgása természetesen beállítása, helyesebben: összekomponálása, a

oda kellett volna kilyukadnia, hogy ha az ellenzék egy kompromisszum révén ismét kezébe ragadja a politikai döntés hatalmát, akkor a parlamentari erők egyensulya most már másodszer tolódik el, a kisebbség most már másodszer válik a helyzet urává s ami eddig egyetlen kivétel volt, az immár alkotmányos gyakorlattá válik. Gondolja-e a gróf, hogy e gyakorlat meghonosulása után az obstrukciós láz megenyhült volna? Avagy nem valószínűbb-e, hogy az ismétlődő siker az ellenzékot arra bírta volna, hogy ezental a rendes parlamentari kormányzást — azt, amelynél a szavazásokban nyilvánuló többségi akarat dönt — állandóan a paktumot kormányzással váltsa fel, amelynél a kisebbség szabja meg, hogy a többségnek mit és mennyit szabad akarnia?

Andrássy okfejtésében van egy megkapó láncszem, amely első szinre azt a benyomást teszi, hogy okoskodásának legerősebb argumentuma. Azt bizonyítja ugyanis a gróf, hogy a választások nem törvényesíthetnek az elkövetett jogsértést, mert saját házszabályának ügyében kizárólag a képviselőház dönthet, nem pedig a választók, s a képviselőház maga is csakis olyan határozattal, amelyet a régi házszabály alapján kellene meghoznia. Ez így igaz szó-ról-szóra, amint Andrássy mondja. Am azt, hogy milyen képtelen a mostani helyzet és hogy mennyire egyebütt kell a parlamentari bajok orvoslását keresni, éppen ez a legerősebb argumentum bizonyítja.

Kérjük a közönséget, figyeljen ide: s kérjük gróf Andrássyt, feleljen az itt következőkre.

Tegyük fel, hogy az új választásoknál az ellenzéki koalíció jut többségre, a mai kormánypárt pedig, Tisza István vezetésével, az ellenzékre megy át.

Ebben a helyzetben előáll a régi jogrend helyreállításának szüksége. Az új miniszterelnök — legyen az Rakovszky, Apponyi, Bánffy vagy Vázsonyi — kijelenti az első ülésen, hogy új házhatózatra van szükség, amely kifejezetten kimondja a november 18-iki ideiglenes házszabály érvénytelenségét. Gróf Andrássy Gyula ezt helyeselni fogja, mert hiszen szerinte az orvoslásnak ez volna az egyetlen képzelhető útja. Természetes, hogy az új miniszterelnök hozzátévé, hogy a vitának és határozathozatalnak e dologban a régi házszabály alakításai közt kell lefolynia, mert hiszen az egész ellenzék kimondta, hogy a november 18-iki ideiglenes házszabály érvényességét semmi szín alatt el nem ismeri. Az új többség természetesen dörgő tapsokkal üdvözli e kijelentést.

Ekkor feláll az új ellenzék vezére, gróf Tisza István s vitatja, hogy a november 18-iki határozat, bár bevalottan az alakí jog megsértésével jött létre, érvényesnek tekintendő, valamaddig az új többség új határozattal azt meg nem dönti. Az új kormánypárt e szavakat persze lehurrogja.

Ami eddig történt, az dráma. De ami ezután következik, az már bohózat. Az ellenzéki Tisza István ugyanis felkél és kérdi, hogy igazán érvénytelen-e a november 18-iki határozat s igazán a régi házszabály alapján állunk-e? S miután megkapta a boldogító igent, tüstént kijelenti, hogy rendben van, akkor hát vigyan fogunk obstruálni a magunk álláspontja mellett. És lesznek napirend előtti felszólalások, módosítások a jegyzőkönyvhöz, zárt ülések, a házszabályok címén való felszólalások, névszerű szavazások. S ez így fog folyni heteken, hónapokon át.

Mitévő lesz akkor az új kormány s az új többség? Meghívja az ellenzékot pártközi konferenciára? S ha Tisza Ist-

ván erre azt feleli, hogy ő paktumot senkivel a világon nem csinál? Vagy ha belemeleg és követeli mindenekelőtt az új kormány lemondását, mivelhogy csakis az utóddal kíván a kibontakozásról szóbaállani? A Rakovszky- vagy Apponyi- vagy Bánffy- vagy Vázsonyi-kabinet erre természetesen nem lesz hajlandó. Hiszen csak nem evett kékét, hogy a többség és a korona bizalmának birtokában otthagyja a helyét s az izgága ellenzékot ruhazza fel, a jövődő kormányelnök kiszemelésének hatalmával. Tehát folytatódik a harc. Vajjon e harc folyamán hozzányul-e az új többség és kormánya valamely rendkívüli erőszakhoz, hogy letörje a bakafantokodó kisebbség technikai obstrukcióját? Ha nem nyul hozzá, akkor az ország belepusztul törvényhozásának állandó megbénultságába. Ha pedig erőszakot alkalmaz az erőszak ellen, akkor Tisza István nem fog sem széket dobálni, sem ordítani, hanem, mit gondolnak önök: mit fog csinálni? Hátra fog dőlni székeben és kacagni fog könnye kicsorduláig. Mert hiszen akkor a régi házszabály helyreállítása érdekében az új többségnek új államesinyi kellett elkövetnie.

Igy áll a bál. Látnivaló ebből, hogy a magyar parlamentarizmus helyzete szörnyűségesen abszurd. Abszurdabb, semmint Andrássy Gyula képzelte. Mert a gróf ebben a konfliktusban nem lát egyebet egy házszabálykérdésnél. Nem házszabálykérdés ez, kegyelmes ur, hanem a magyar népképviselet válságának kérdése. Ez a parlamentarizmus, amelyben a hatalmi körök összekuszálódtak, a politikai egyensúly végképpen felborult s a pártok valamennyiből kivett a jogtisztelet: ez a parlamentarizmus meghalt. Belepusztult abba az alap hazugságba, amelyre ráépült. A népképviselet külső megjelenési formái között kiváltságos rendi országgyűlés volt ez

művészietlen polgári ruháknak kellemes színtel-
tokba való összehangolása, egy-egy bűnültoan
elcselt karakterisztikus gesztus, mosoly, fintor,
vagy akár hát, nyak, vagy láb plasztikus pointi-
rozása, az egész csoportozatnak térbe állítása, a
tájkép levegője — minden, minden az élet
adja vissza, nem pedig a pózoló modellt, aki
beesés képmását akarja csak megörökítve látni
a vásznon. Ebben különbözik az igazi művész
a litterátor, vagy filozóf piktórtól: ez a művészi-
etlen feladatnak is mélységet és magasságot,
egyvetemes emberi érdekét és értéket ad, amaz
a leggyetemesebb, legemberibb érdekét és ér-
téki feladatot is egy elművészielleníti, hogy a
kép az ábrázolt motívum személyes vagy tárgyi
vonatkozásán kívül más tartalmat egyáltalán
nem nyújt.

A Glatz képe mindenkinek és mindenkor fog
mondani valamit; egy csomó emberi fizi-
nomiának művész-szem által megfigyelt és el-
rögzített sajátosságai mindig érdekes dokumen-
tumok lesznek s a széles eszet szilaj rajzának
megdöbbentő elevensége, melylyel — ha ugyan
szabad ezt a paradoxont használni — a mozzást
stabilis szögezi, mindig festői diadal marad.

Már a Stetka Gyula arcképei még ne-
künk, kortársaknak sem mondanak egyebet,
mint hogy az egyik Fejérváry darabontkapitány
ur, a másik Darányi volt földművelésügyi mi-
niszter ur, a harmadik X. notabilitás ur — ar-
cképe. Igenis arcképe, nem pedig színben és vonal-
ban mekonstruált jellemrajz, mert azt még a
legvérmesebb zoltánizmus sem fogja állítani hogy
a piros-aranyzinóros huszártábornoki egyenruhá-
ban, vagy a jól kiválaszt (istenem, de milyen

keményre vasalt!) redingot-ban teljesen ki vol-
na merítve a két volt miniszter férfúi énjé. Pe-
dig ezeken a képeken e tán igen szép, de nem
éppen fontos dolgok dominálnak. No, a civil-
arcképen még egy kéz is — de Munkácsy-nak
szabad volt sok kezét exponáltan beállítani, mert
ő értett hozzá.

Kosztla József is bekerült az első terembe
— végre. (Bár ez nem sokat jelent ezuttal, mi-
kor Ferenczy a negyedikben pompázik.) De a
mi szerény, dolgozó és a művészetet igen ko-
molyan vevő Kosztánk meg is érdemli a parádés
helyet. A mezőn a modern művészi erényeknek
mindégykében gazdag: színei, tónusa, valeur-
je egyaránt szépek, komolyak s minden óleosó
hatást kerülök. Tán azért akasztották a Juszkó
képe mellé, hogy ezek a kvalitások annál jobban
érvényesüljenek. Érvényesülének is, de a
Juszkó brutális vázma agyonverti a Kosztla két
intim hangulatát. Orjángve kiabáló, hazug szí-
nei, nyugtalan lineái, kemény árnyékaí és ab-
solut valetelensége riktóan hidegöz teszik a
„hortobágyi ménés“-t, mely pedig fehérőn izzó
homokon száguld végig a nagy pusztaságon.

A Juszkó képen a vakító napsugár is hi-
deg, a lila árnyékok is kemények, míg Kacziány
nál viszont még a holdsütés — a hideg hold-
fény — is meleg. A „Holdas éj az után“ —
Kacziány három képe közül a legjazzab s a
művészre a legjellemzőbb — gyönyörű erodmé-
nye e dacos művészlélek kemény küzdelmeinek.
Mióta hirdeti, mióta pingálja, hogy vannak a
holdfénynek is meleg tónusai, csak a palétán ne-
héz öszekeresni hozzá a durva anyagból azt a
megfoghatatlant, amiből kivárazsolható! — s

mennyi ideig nevétek érte. Most bámulják,
még azok is, kik eddig csúrolták. Bár az is igaz
vizint, hogy alközben a művész nem egyszer
eltévelyedett. No de legalább el is adta a — té-
velygéseit.

Ujváry meg éppen most tévelveg. Egész
tarnet foglalt le magának, hogy mért épp az
idén, mikor inspirációja annyira cserbenhagy-
ta? — nem értjük. A roppant tanulmány- és
vázlat-tömkelegből, mely a III. terem falait
borítja, szinte alig lehet kihalásznunk valamit,
ami a két év előtti Ujváryra emlékeztet, pedig
a vázlatok közt rendszeren könnyebb megtalálni
a művészt, min a képen. Most derül csak ki,
hogy ötletszerűleg, divatból, vagy tán bosszúsá-
gól, de mindenesetre sans coeur esatlakozott ő
az impreezionizmushoz, mely azonban sohase
volt valójában és ma se az ő igazi művészi hit-
vallása. A hírtelen támadt impresszionista láz el-
fogta őt is néhány évek előtte s e láz első vá-
zói még inspiráltak, vitték magukkal, de ma
már kihült szívvel és józan aggyal új utápe-okat
megtutni képtelen. Most ott vergődik a hűtlenül
elhagyott bálványok romjai között, míg szembe
előtt osalóka játékok izznek az új istenség — de-
libábjai. Meghasonlott művészi egyéniségnek
egész falak a tanúi, de tán legjellemzőbb darab-
jai céljavcsztet kiűködésének: a „Szent Já-
nos“, „Falu végén“, „Kelő hold“, „Kacsalecen“,
„Olvasó nő“ s az „Est“.

A nagy kollekcioik — kivéve a Ferenc-
zy-ét — általában szerencsésednek ezuttal. Igy
Zombory azt a kellemetlen érzést váltja ki be-
lőünk, hogy még oly szélesen, még oly bátran fos-
tett tehenéit is meguntuk. Monoton már kissé ez-

csupán: fából való vaskarika, népképi-
selet nép nélkül. Ebben a gyülekezetben
nem lakhatott erő, mert erőt a parla-
menteknek csupán a beléjük önlő népies
elem, a bennük megszervezett népakarat,
a milliók akarata adhat. Ott pedig, ahol
az állam sorsát a nép ereje nélkül inté-
zik, multhatatlanul be kell az elfajulásnak
következnie. Az izgága hengegés és a
nyers erőszak dilemmájának vaskapcsai
fojtják agyon az ilyen testületet. Nem
a házszabályról van itt szó, hanem ar-
ról, hogy a népet be kell vinni a parla-
mentbe. Ma idegenen áll egymással szem-
közt nép és törvényhozás. Meg kell épí-
teni a hidat közöttük. Vissza kell adni
a parlamentet a népeknek. És vissza kell
adni a népet a parlamentnek. Akkor va-
lóságga lesz a parlamentarizmus, amely
ma nem egyéb üres fikciónál.

Követeljük a választói jog széles ki-
terjesztését. És nem megyünk bele sem-
mi szín alatt abba, hogy az országra néz-
ve fontos dolognak ismerjük el a nem-
zetet nem képviselő parlament töredé-
keinek a közérdek rovására folyó törek-
véseit.

BELFÖLD

A német kereskedelmi szerződés. Ugy volt,
hogy gróf Tisza István miniszterelnök és Hiero-
nyim Károly kereskedelmi miniszter ma reggel
Párisba utaznak, hogy gróf Goluchowski külügy-
miniszterrel, Körber miniszterrel és az osz-
trák reszortminiszterekkel a német kereskedelmi
szerződés dolgában tárgyaljanak. E miniszteri ta-
nácskozáson kellett volna elődölnök a még vitás
kérdéseknél. A tanácskozást azonban elhalasztot-
ták és még nem állapították meg azt a napot,
amelyen megtartják. Minden attól függ, hogy mi-
kor dolgozzák át a referenciát a miniszteri tanács-
kozás számára készülő anyagot. Több pontot ugyan-
is még egyszer meg kell tárgyalniuk az elődök-
nek és csak akkor terjesztik döntés végett a mi-
niszterek elé. Azt hiszik, hogy a hét végén meg-
tarthatják az elhalasztott közös miniszteri értekez-
letet. A legfontosabb differenciák egyike, egy

a végnélküli ökorfenyészés és ha erre valaki
azt felelné, hogy Zügel sem fest soha mást,
mégis nagy — professor, hát erre azt feleljük,
hogy elismerjük a Zombory nagyságát is szíve-
sen, csak mutasson már valamit eskálája nagy-
ságából. Még színeiben is egyforma valamennyi
képe — igaz: komoly, szép színek, de újat csak
egy kisebb vásznon mutat: az „Istálló” belsejé-
ben. Eppen azért azt a kis képet szeretjük leg-
jobban. Tull Odön aquarellejeinek is csak egy
erejét látjuk: hogy színei erősek, dacára az édes-
kés és így erőtlenségre, émeltyős lágyúságra esá-
bitó motívumoknak. Ebben az erőben azonban
ő már rég erős, most már szeretnök, ha hátat for-
ditana a kicsinyes genre-nak. Ugyanígy Vaszyri
is, akinek művészi gourmetségét régen értékel-
jük, de aki az idén, mint a csak készülődnek
valamire: annyira kicsinyes minden, amit küld-
ött. Nagy „somygyi legénye a lovakkal” pláne
egyenesen szerencsétlen szinkházes, melytől ijed-
ten menekülünk, kék-sárga vankosokon pihenő
modelljéhez. Ez a jó Vaszyri, meg a „Cséplés”
és a „Kévék a tarlón”, a többi elvesztette vala-
hogy — pedig nem mindennapi — művészi
egyensúlyát.

Ez a veszedelem körülben csak embert
fenyegtet: majdnem az egész uj generációt.
Mindnyójan elvesztik a fejüket Ferenczy hatal-
mas egyénisége — vagy tán csak succés-je? —
előtt s minden áron hasonlítani akarnak hozzá.
Nagy Vilmos („Kártyavető”, „Uj nota”) már
nemcsak technikájába, témáiba is belelül — sze-
renésére akkor, mikor Ferenczy már sikeresen
megszokott előlük: Raab Ervin — új név —
azt hiszi, hogy lehet ott kezdeni, ahol Feren-

lécsi lap értesülése szerint, az árpa- és a maláta-
vám. Az állategészségügyi szerződés dolga sinos
még teljesen rendben, ipari téren sinos még több
tételt elintézve. Jelentékeny közeledés történt
ugyan, a tételek egész sorozatán már túl is estek
a tárgyaló felek, de különösen a mezőgazdasági ter-
mékek dolgában még jelentékeny ellentéteket kell
áthidalni.

Az állami alkalmazottak lakáspénze. A
folyó évi október hó 21-én tartott minisztertanács
követendő határozatként kimondta, hogy mindzok-
ban az esetekben, midőn természetbeni lakás élve-
zetében állott állami tisztviselő, altiszt vagy szolga
oly helyre helyezték át, a hol részére
lakpénz fog utalványoztatni, a lakpénz az áthe-
lyezési rendelet keltét követő hó első napjától
kezdve utalványozandó. Az esetben pedig, ha az
áthelyezett tisztviselő, altiszt vagy szolga — ha-
csak hivatalos viszonyok nem akadályozzák uj állo-
máshelyének elfoglalásában — uj állomáshelyét az
áthelyezési rendelet keltét követő hó első napjáig
nem foglalja el, a lakpénz az állás tényleges elfog-
lalásának napját követő hó első napjától kezdve
teendő folyóvá. Ezt a minisztertanács határozat-
ot a földmivélségi miniszter a miniszterium ke-
lelében körrendeletben teszi közzé.

A nagy készülődés.

Budapest, november 23.

A mai napra már csak egy kilépés esett.
Gróf Széchenyi Viktor lépett ki a szabadulví-
pátrból.

De az érdeklődést a mai napon más esze-
mények foglalták le. Gróf Andrássy Gyula
megírta választóihoz nyílt levelét — ez az
egyik esemény; és Budapest székesfőváros köz-
gyűlését, melynek a parlament dolgaival szem-
ben állást kellett volna foglalnia; a folytonos
nagy botrányok miatt felfoszlatták — ez a má-
sik esemény. Az elsőről vezető cikkelyünkben
emlékezünk meg, a másikkól följegyezzük,
hogy a főváros közgyűlésének kisebbsége bizo-
nyára nem akadályozta volna meg az állásfog-
lalás lehetőségét, ha olyannak ismerte volna
fel a kezitőlés hangulatát, mint amely a kor-
mány eljárására nézve kedvezőtlen. A közgyű-
lésen provokált botrány talán azt okozta, hogy
a vasárnapi tiltakozás előtt a főváros hivata-

ezt végezte (helyesebben: ahol most tart, mert
a genic nem végzi sehol, holtig előre megy!) s
elfelejté, hogy egy úgrással nem lehet felszökni
oda, thová más hosszu kísérletezés, keserves
tanulás és küzködés árán jutott csak el.
Ugyanecek a Ferenczy színeit, foltjait, tónusát,
valenrét keresik: Ferenczy József, (még a ne-
ve is!). Mikos Odön, Kemenszky Árpád, Hor-
thy Béla, Pongrácz Károly és Czobor Béla is,
akiknek ugyan szerencsése lehet még, hogy ilyen
jó iskolába járnak — feltéve, hogy tanulnak is
ebben az iskolában — de akikre épp ily mér-
tékben veszedelmes is lehet ez a rokonérés.
Mert előbb komolyan, kinlódva, anatomic, a
természet előtt pedig pontosan detailizozva kell
rajzolni megtanulniok, hogy a Ferenczy széles
foltjai náluk üres hólyagokká ne puffadjanak,
mert az esetvonásai zavaros, kusza káthozsá ne
gomolyodnak s hihetetlen szinkontrasztjai lágy
harmonikákká olvadjanak. A Kann Gyula ter-
mészetes, fokozatos fejlődése bizonyítja rá, hogy
a Ferenczy művészetének meredekjét csak szik-
láról sziklára lehet megközelíteni, jóskán időz-
vén egy-egy állomáson. Kann csak most megy
át lassanként a tájképről a figurára s bár e té-
ren első szárnypróbálgatásai közül „Onarekép”-e
s „Parasztleány”-a is erősen magukon viselik
Ferenczy manierjának hatását, a művész meg-
ismosodott tehetsége keresztültörri e nehéz bé-
kókat is. Pedig az idén ugyanecek kemény tűz-
be állították: Ferenczyvel egy falra. Más — csak
valamivel is gyengébb legyen — ugyanecek
megsínylené ezt a közelséget.

Ott vagyunk ime, ahol kezdeni szeret-
tük volna: a Ferenczy szobájában. De lehetet-

losan még ne foglalt legyen állást, mert az
esetleges állásfoglalás szépséghibá lehetne a nagy
tiltakozás areulátján.

Egyébként a vidékről is szaporábban ér-
keznek a hangulatot illusztráló jelentések. A
törvényhatóságok közül ma Tolnacsármegye és
Kecskemét város foglalt állást, az előbbi a kor-
mány mellett, az utóbbi a kormány ellen. Elég
pikáns és az ellenzéki támadásoknak új maté-
riával szolgáló a tolnamegyei közgyűlés, mely-
nek során ugyanis Perczel Deső is felszóllalt,
azt mondván, hogy amit tett, hittel és meggyő-
ződéssel tette.

— És ha Kuroki és Kuropatkin összes
ágyuit szegeznek nekem, akkor is csak azt ten-
ném újra hasonló helyzetben!

Hát a Kuroki és Kuropatkin összes
ágyuira nyilván a nevezett uraknak maguknak
is szükségük van, de ez a nyilatkozat egymá-
gában is két ágyupark az ellenzék számára.
Majd neki is szegzik a Perczel mellének...

Andrássy Gyula nyílt levele.

Gróf Andrássy Gyula ma nyílt levelet intézett
választóihoz. A nyílt levél, melyben gróf Andrássy
Gyula minden párt-szemponkon felül helyezkedve
fejt ki nézeteit a parlamenti helyzet előzményeiről
és várható következményeiről, egész terjedelmében így
hangzik:

Igen tisztelt választóim! A képviselőház ház-
szabályai 20—30 képviselőnek abszolút votumot ad-
nak; 20—30 ember minden háborozat meghozatalát
megakadályozhatja és végtelen időig megakadályozhatja
azt, hogy a képviselőház akár még csak tárgyalja is
azt az ügyet, amely napirenden van. Napirend előtti
felszólalásokkal, szavazásokkal, zárt üléssekkel a kép-
viselőháznak rövidre szabott munkaidőjét teljesen
kimerítheti s nemcsak a határozat meghozatalát, ha-
nem az érdemleges vitát is lehetetlenné teszi.

És, sajnos, arról is meg kellett győződnünk,
hogy az ellenzék egy részének eleve és fegyelme ma
már nem biztosítanak arról, hogy e lehetőséggel kello-
ok nélkül senki se éljen.

Nagyon terjedt az a felfogás, hogy nemcsak
erőszak és törvénytelenység ellen használható ez a
kivételes hanc eszköz, hanem olyan kormány ellen is
fordítható, amely erőszakot sohasem gyakorolt s
olyan törvényjavaslatok ellen is, amelyek az állami
élet pusztá töntartására, a folyó ügyek elintézésére
céloznak.

A normális parlamenti küzdelemben sem riad-
nak többé vissza egyesek attól, hogy a parlamenti for-
radalom eszközéhez nyuljanak.

Ezen kettős körülmény, az obstrukció könnyü-

jen is oda újból és újból vissza nem térni, akár-
hányszor fussuk is át a termeket. Szinte ellen-
állhatatlan erővel hívják, vonják magukhoz a
nézőt az ő „Nyári est”-jének mely harmoniai;
mészen világító kék és sárga színeinek össze-
eszenlülő akkordjai; az alkonvynak az a meg-
nyugtató, áhítatos esendje, mely ebből a darab-
csetből kiárad. Mennyeire közvetlen ez a kép,
mennyeire nincs beállítva, mely egyszerű, mily
igaz, mily rafináltan van összekeresve minden
nehéz festői feladat benne és mégis milyen ter-
mészetes! Tán csak „Oszí fürdő”-e természet-
esebb még; a vetkező alaknak szinte baljósulatu
mozgása, melyvel a kabátot készült lebahajtani
magától s melyvel szinte kilép a rámból is.
Mennyeire elő áll az az alak; hogy megy mögötte
hátra a táj; a víz, a ruha, a táj színeinek és va-
lenrűnek előkelősége mennyeire egyéni és mily
megvesztegető! És mily kitűnő a „Festő és mo-
dell” aktja, szinte szemébe kacsag azoknak, kik
még mindig azt hirdetik, hogy a modernnek tónus
és valaurje alatt mankón sántikál a bóna
rajz! És milyen jellemző mozgása van a festő
alakjának! Ez nem ostoba póz, nem színészi
gestus, nem beállított attitude — ez élő szen-
vedély, mely megráz és elragad. Ez nem rajz,
nem festék — ez alkotás, ez művészet, olyan
művészet, aminőről öthat évvel ezelőtt — a mo-
dern magyar művészet születése napján — alig
álmotdák még a legvéremsesebbek is.

Az elküvetlenedése tehát ninesen ok.
Ahol teremnek ilyen gyümölcsök is, ott nem
nagy baj, ha egy esztendő átlagos terméső
közepes.

sége és az a felfogás, mely azt megengedhetővé teszi, ez a köztársasági körülmény a képviselőház többségében azon nézetet keltette fel, hogy a házszabályokat szigorubbakká kell tenni.

Magam sem zárkózhatom el többé a reform szükségességétől.

Az ellenzék kényszerített arra, hogy gyengítsük azokat a biztosítékokat, amelyekkel liberális házszabályokhoz járunk. Az ellenzék egy részének magatartása szerint arra, hogy szűkítsük a Ház belső életének szabadságát.

(Legyünk óvatosak!)

De legyünk óvatosak e műveletünkkel. Ha egy orvos hullát boncol, bátran használhatja kését; ha ellenben élő lény beteg részét akarja a testből eltávolítani, aggodalmas gondolat fogja a rozettát szerzetek az egészségesektől különválasztani és az okvetlenül szükségesnél mélyebb vágást nem fog-közéztetni. Én a parlament belső életének szabadságát olyan becses kincsen tartom, melyet csak az elkerülhetetlenül szükséges mértékig szabad megrovítani.

Az obstrukció lehetőségét nem akarom teljesen kizárni. Célom az, hogy annak könnyűsége ne idézzen elő olyan obstrukciókat, amelyeket más organikus nagy kóro nem igazolnak. A kisebbségnek kisebbsége, pár fantáziák, pár erőszakos természetű ember ne akadályozza meg a Ház tulajdoni többsége által kívánt munkásságát. Ne függjön az obstrukció Damoklész-kardja állandóan a képviselőház tevékenysége fölött. Nehezebben használható és vagy munkával járó eszköz legyen az, olyan, amelylyel csak kivétel, igen ritka alkalommal lehet élni.

Három okból fogva tartanám hibásnak a többség uralmát annyira feltétlenül biztosítani, mint ahogyan Angliában helyesen és okosan tetteik.

Hevesebbek vagyunk, mint az angol nép s főleg kémeletlenebbül élünk a kezünkbe adott hatalmi eszközökkel, mint az angolok. A többségnek éppen úgy észlelhetni ezt a hajlandóságot, mint a kisebbségnek. Látnak, hogy saját hívei elégedetlenek voltak a Széll-kormányzat azon nemes intenciójával, hogy a hatalmi eszközöket ne használja fel pártja érdekében. Meggőrténhetnék-e az Angliában?

S az ellenzék is nem egyszer adta bizonyosságát tulzó hajlamainak. Az obstrukció eszközt néhány évvel az alkotmányos élet helyreállítása után, vette igénybe, holott Angliában ez aránylag későn történt meg. Nálunk a nemzeti ellenzék nyult a parlamentáriszmus veszélyeztető ezen fegyverhez; odaát főleg a nemzetnek és az államnak ellenségei, az irék, cselekedtek ezt. Nálunk a végső következményekig vitték az ellentétet és a tulzás szemléte az állami élet törvényes alapját is megintatja. Angliában ez sohasem történt meg. Partos nemzet vagyunk és számítanunk kell azszal, hogy a többség nagy hatalmával néha tulzottan élhet.

Második okom, mely óvatosságra int az, hogy a hatalommal való esetleges visszaélés nálunk veszedelmesebb következményekkel is járhatna, mint jár Angliában.

Harmadik év óta pártválság nálunk nem volt. Az ellenzék győzelem után kormányra nem jutott. Politikai életünk nem ismeri a váltásgazdaságot. Ha az, aki nem bízik abban, hogy a választások után megkubhatatja a kormányt, hogy a parlamentben többségre tehet szert, hogy egyszerű szavazás után a hatalomhoz juthat, ha az a parlamentben megfosztatik a panasz jogától is, ha itt a többség szeszélyének van kitéve: igaz forradalmi hangulat vehet rájuk az erőt. Élete fogytáig hatásos önvédelmi eszköz nélkül küzde, olyan keserűség rabjává lehet, amely rombolásra ösztönzi.

A magyar parlamenti élet egészséges működésének első feltétele, hogy a többség az ellenzékkel szemben előzékeny, hogy méltányos legyen és meggyőződését a lehetőségig tiszteltesen tartsa.

Ha az ellenzéknek nincs önvédelmi eszköze, ez a helyes óvatosság nincs a többségnek közvetlen érdekében s ijesztő mértékben fejlődhetik ki a többségben levő párt monopóliuma.

A többség és a közvélemény között nincs meg nálunk az a benső összefüggés, amely Angliában van. Ha a többségnek a parlamentben is annyi hatalma van nálunk, mint Angliában, mivel a parlamenten kívül több az ereje, mint amott, az erők megosztása a többség és az ellenzék között más lesz nálunk, mint ott.

Az angol többségnek sokkal kevesebb eszköze van arra, hogy uralmát biztosítsa s ezért haj nélkül több hatalma lehet addig, míg többség marad. A visszaélés ellen megóvja az, hogy a visszaélés következtében hamar elveszteti uralmát.

(A bizonytalan kártya.)

A harmadik ok, mely miatt nálunk a többségnek nem adhatunk meg annyi jogot, amennyivel Angliában bír, közjogi helyzetünkben van.

Meggőrténhetik, hogy a régi történelmi küzdelem valamikor megújul. Nem valószínű ez az eset és nem tartozik a ma már előre látható veszélyek sorába. De meggőrténhetik, s ekkor kívánatos, hogy a kisebbségnek módjában legyen komoly akadályokat

gördíteni az elnyomó utjába. *Egy bizonytalan kártyára nem szabad jórónket rátenni.*

A történelem azt bizonyítja, hogy midőn váratlan veszedelmek fenyegetnek valamely nemzetet és komoly elnyomás lehetősége előtt áll, az ellenállást mindig kevesen indítják meg. Az első lépés ödmunára mindig csak egyesek vállalkoznak, a többség ellenben opportunista és lassan mozdul meg. A bátrak, az önzedenek ritkán vannak nagy számmal. Ha a kormány nem támad meg egyszerre minden érdeket, ha korrumpál, ha a formákat némileg tiszteli és így késztíti elő a talajt nemzetellenes politikája számára, könnyen megtörténhetik, hogy egy kisebbség, nem a mai, de a ma egymás ellen küzdő pártokból kialakuló kisebbség, a függetleneknek, a határozottanok kisebbsége egy ideig egyedül fog állni. Szükséges tehát, hogy alkotmányos eszközök is legyenek rendelkezésére, amelyeknek segítségével felrázhassa a nemzetet álmából.

Ezen oknál fogva vagyok ellensége a klörtörnek és a tulsgoosan szigorú házszabályoknak.

Deák Ferenc 1866-ban a következőket mondotta: „Ne zárjunk el senkit a nyilvános discussiótól, mert ma tán egy nemzetes párt a többség, holnap talán az ellenzék lehet. A tanácskozás teljes szabadságának ilyen korlátozása kétélű fegyver.” „Az elfojtott szó sokszor több keserűséget okoz, mint a kimondott öszinte, szabad szó.” Ne feledkezzünk meg a haza bölcsének ezen intéséről. *Tegyünk lehetetlenné a technikai obstrukciót, de óvjuk meg a szólásszabadságot.*

(Fából vaskariká.)

A szabadalvúpart a házszabályoknak mérsékelt revízióját kívánta elérni s ezért támogatam törekvéit, ezért tartottam ki mellette, ambar iaktibáját nem helyesletem, ambar azon nézetben voltam, hogy rossz időben és rossz alakban terjesztette elő javaslátát, s azt hittem, hogy a legcélszerűbb lett volna a pártközi egység útját megkeresni.

Mig lelkiismeretem engedte, kitarítottam azon akció mellett, melynek célját helyesletem, és azon veszer mellett, akinek hazafias indokait ismerem és őszintén tiszteltem.

Ma azonban, sajnos, lelkiismeretem tiltja, lehetetlenné teszi, hogy a kormányt szerencsétlen vállalkozásában továbbá is kövessem.

A cél nem szentesít minden eszközt.
Valamely kívánatos reform keresztülvittele — s csak erről van most szó — nem indokolhatja meg a mindenkire — többségre és kisebbségre — egyaránt kötelező jogszabályok mellőzését.

A kisebbségnek tapasztaltai vizsgálásait nem tesszik megengedhetővé, hogy a többség megtörje a jogot.

A kisebbségnek módjában sincs annyit ártani a jogrendnek, mint a többségnek. Az erő kötelez. Az erő fokozza a felelősséget. S új jogrendet nem lehet jogellenes eljárással alkotni.

Nem követem, nem követhetem a kormányt azon törekvésében, hogy fából vaskarikát faragjon. Akarom a házszabályok módosítását, de csak azon az uton, amelyen kötelező jogszabályokat módosítani lehet és szabad. Nincs is választásom két út között: egy szabályos és egy szabálytalan között. *Csak egy ösvényen járhatok és ez a törvényesség ösvénye.*

A jog ereje volt századokig létünk egyik paladiuma. Ne nyuljunk hozzá, ne rendítsük meg a beléje helyeztet bizalmat. A pillanatnyi opportunistaét ne emeljük állandó nagy érdekeink fölé. A trónnak, az államnak, a rend fogalmának alapja a jog szentsége.

A házszabályok a tárgyalások rendes útján jöttek léter és csak ezen az uton változtathatók meg. Más uton lehet erőszakos tényeket provokálni, új jogrendet azonban megalapítani nem lehet.

Eroszakot egy momentum erőszaknak leggyőzősége alkalmazni az államférfiúnak szomorú kötelessége lehet, a formákat megsegző erőszakot azonban hazánkban jogforrássá emelni nem szabad. Ma nem volna alkotmányos, ha a multban ezt az elvet meg nem védjük volna.

Az a felfogás, mely a többségnek a jogi formák megsértésével érvényesített akaratában jogszabályt lát, ezen új jogszabályt előre megfosztja minden ériektől. Az erőszakból erőt jogrend bármely pillanatban erőszakkal módosítható. Ha a többség az alaki jog megsértésével jogot alkothat, az általa megállapított új alaki jogot sem köteles tisztelgesen tartani s az új jogrendnek a többség mindenhatóságát korlátozó rendelkezéseit bármikor megszegheti.

Ha az új jogrend érvényes, a sérelmével létrejövő minden újabb határozat is érvényes lesz. Az új jogrend egyes-egyedül a kisebbséget korlátozná. A legszigorubb klörtört egyszer mindenkorra meghonosítja az a tény, hogy a segítségével kiereszkolt határozat hatalya lép. *A jognak egyszer történő olyan megsértése, amely jogokat statudálhat, a jog folytonos sérelme.*

S nemcsak elméleti szempontból tartom elhibázottnak a többség tényét, hanem gyakorlati szempontból is. Gyógyítani akarja a kétségtelen betegséget és elmérgesíti azt.

A Ház tárgyalásai lehetetlenekké válnak, mert tagjai eltérő szabályok szerint akarnak majd eljárni. A végzetes pénteki ülés óta nincs az egész képviselőház által kötelezőnek elismert házszabály. Mikor majd az egyik beszélni akar, mert azt hiszi, hogy joga van hozzá, a másik szavaival fog akarni. A tárgyalás és a határozat meghozatala csak az ellenzék jelenléte nélkül, az ellenzék eltávolítása után biztosítható.

Khaosz lép a rend helyébe a rend érdekében tett kísérlet következtében.

(A választások keresztüve.)

A Ház méltóságának megóvására célzó erőszak olyan szellemet örökíthet meg a képviselőházban, amely mellett a legszigorubb szabályok sem tarthatják fenn a parlament tekintélyét.

S alig várható, hogy az új választások szanálják az annyira megromlott helyzetet.

Ha ma a kormányban nem volna többsége, új választások azt megadhatnák neki. Ha a többség nem volna egyöntúti és határozott, ezt a hiányt is pótolhatják az új választások. Amde a kormányban megvan a többsége és e többség lelkes támogatásában sincs hiány. A baj abban van, hogy a kisebbség érvénytelenek tartja azokat a házszabályokat, amelyeket a többség érvényeseknek itél. Ebben a kérdésben pedig az új választások nem lehetnek perdöntők.

Ezt a bajt az új választások meg nem szüntetik. Érvényt az új választások eredménye érvénytelen házszabályoknak nem adhat. A Dániel-féle javaslat alapján keletkezett határozat vagy érvényben van ma, vagy nincs érvényben. Ha érvényes ma, érvényes marad mindaddig, míg újabb határozat meg nem szünteti, akkor is, ha olyan többség jutna be a Házbba, mely azt nem tartja érvényesnek. Ha ma nincs érvényben a Dániel-féle határozat, az új választásoknak a kormány javára döntő eredménye sem emeli azt jogszabállyá. Kizárólag csak a képviselőháznak az eddigi házszabályok alapján keletkezett határozata ruházhatja föl kötelező erővel a Dániel-féle javaslatot.

Az új választások csak akkor hathatnának gyógyítólag a parlament mai betegségeire, ha a jövődó kisebbségnek erkölcsi kötelessége volna magát az új Házbba a többség felfogásának alávetni.

Ha új alkotásokról van szó, amelyek létrejöttét a képviselőházban megakasztották, az új választások eredménye fokozná azok büntét, kik a többség akaratának érvényesülését megakadályozták annak új szentesítése után is. Meg lehet a kisebbségtől követelni, hogy a nemzet világosan kifejezett itélete által szükségesnek nyilvánított valamely reform létrejöttét meg ne akassza, még ha célszerűtlennék is tartja. De most nem ez az eset forog fenn. Most arról van szó, vajjon a már meghozott szabály az elkövetett alaki hibák következtében semmis-e. A jogi lelkiismeret kérdéséről van szó. Lehet-e vární, hogy a kisebbség ezt is alárendelje a többségnek? Lehet-e vární, hogy valaki a képviselőház azon szabályainak, amelyeket érvénytelenek tart, magát alávesse, mert többségben vannak olyanok, akik a szabályok megsértésével létrejött határozatokat is jogosnak tartják? Ilyen hatásuk az új választásoknak aligha lehet.

Az új házszabályoknak olyan eredendő születési hibájuk van, melyet a választások keresztüve aligha tehet jóvá.

Az új választások csak abban az esetben szanálhatnák a helyzetet, ha a nemzet kizárólag olyanokat küldene a képviselőházba, kik az érvényben levő jogra nézve azonos nézetben vannak.

De remélhetjük ezt a kormány? Várhatni-e, hogy az új választások teljesen elcsiprik az ellenzékét? Ha pedig ez nem sikerül és az új Házbba a tárgyalás módjára és az elnöki jogra és kötelességekre nézve eltérő nézeti egvények, sőt pártok fogynak ülni, félek tőle, hogy a mai khaosz folytatódni fog.

(„Leleküsterem fölött ki.”)

Az ilyen politikát, mely a jogrend integritását megsérti és gyakorlati eredményt nem ígér, nem követhetem. Ezért léptem ki a pártból. Mondhatom, lelkiismeretem üzött ki onnan. Ertem az intenciókat, melyek a pártot irányították, helyeslem azokat, de az eszközöket, amelyekkel élt, feltétlenül itéletem.

A szentesített ellenzékben azonban nem csatlakozhatom. Az ellenzék egyes részeinek magatartása növelte nagygyá az a reakciót, mely a többséget olyan tettekre ragadta, melyekre előbb még gondolni sem mert volna. A kár, amelyet a kisebbség az obstrukciónak fegyverével a nemzet testén okozott és a többségnek abból eredő keserűsége, hogy törvényhozói kötelességét nem bírta mindig teljesíteni, lettek meleggyáráva azon erőszakos szemlének, amely öszszetörte a házszabályt. Már ezen meggyőződésémmel fogva sem csatlakozhatom az ellenzékhez.

De küzdelme módját sem tehetem a magamé. Nem helyeslem, a lehető legkárosabbnak és a lehető legveszélyesebbnek tartom azt, hogy a király személyét belevonják szenvedélyes harcukba.

Maradjon a korona magasan a pártok fölött álló egyesítő fogalom. Legszenvedelmesebb érdekeinknek ártunk vele, veszedelmes lejtőre lépünk, ha a király személyéhez kapcsoljuk a többségnek és az egyedül fe-

előző kormányának tényeit. Minden magyar ember tudhatja, hogy a királynak minden eslekedete aiai szeretetéből és kötelessége tudatából ered. A parlamentarizmus alapelvei szerint a királynak csak tanácsosai hibázhatnak, ő nem.

Mind ezek alapján a következőkre konkludálók: *Meggyőződésem tiltja, hogy a most küzdő táborok bármelyikéhez csatlakozzam. Kizárólag lelkiismeretemen halgatom; kletés célnak fogok szolgálni. Az egyik az, hogy a formák megsejtésével létrejött határozat ne váljék jogforrássá; a másik az, hogy z nemzletnek nap-nap után mind kegyesebben nyitótul azon akarata, hogy a házszabályok a szólásszabadság megőrzésével módosíttassanak, érvényesüljen.* Súlyos állapotban van a nemzet, de azért ne eszünkbe jöjjenek és felejtsetük mindnyájan kötelességünket.

Budapest, 1904. november 23.

Hazaírti üdvözlettel,

Gróf Andrássy Gyula.

Szell Kálmán.

Szent-Gothárdról jelenti tudósítónk, hogy a gotthárdi kerület választópolgárai elhatározták, hogy Szell Kálmán újból képviselővé választják.

Amint értesülünk, Szell Kálmán csak csütörtökön teszi közzé a képviselőház elnökehez intézendő levelét, amelyben mandátumáról lemond. E levél összefoglalásban tartalmazni fogja lemondásának indokait.

Mekkora a többség?

Az országgyűlési szabadelvűpárt számszerű erejéről a legutóbbi napokban irányzatosa híresztelések jelentek meg. Tény az, hogy a szabadelvűpárt a legutóbbi választásokból 275 taggal került ki. 1904. tavaszáig ez a szám halálesetek és kinevezések következtében 266-ra csökkent; Apponyniak és híveinek kilépése következtében 232-re, de Apponyi követői egyrészen újból való belépése következtében ismét 243-ra emelkedett. A legutóbbi napokban történt kilépések következtében a szabadelvűpárt tagjainak száma 224. A horvát szavazatok számbavételével ez a szám 265-re emelkedik; de még ezek nélkül is a szabadelvűpárt, az összesen 150—160 főnyi ellenzékkel szemben, számbelileg is elég erős.

Egy angol újságról Tiszánál.

A Standard budapesti tudósítója, mint Londonból jelentik, beszélgetést folytatott gróf Tisza Istvánnal a parlamenti helyzetről. A kormányelnök nagyon tartózkodóan nyilatkozott, visszautasította az ellenzéknek azt a gyánúsítását, hogy ő gőroesen ragaszkodik tárcájához. Minden törekvése az, hogy hazájának szolgálatakat tegyen. *Határozottan tiltakozott az ellen is, mintha közte és a korona közt véleményeltérések lennének s mintha a koronának nem lett volna előzetes tudomása a házszabályok megváltoztatásáról.* Az angol hírlapíróval angol nyelven folyt a társalgás s a miniszterelnök obstrukciós ellenes akciójainak védelmére több angol példára hivatkozott.

Vihar a városházán.

— A főváros közgyűlése. —

A parlament kapui be vannak zárva. Azokon belül most nem lehet lármázni. Megtalálták hát a lármázás új hajlékát, a városház termét, ahol ma olyan pokoli zenebonát esapott az ellenzék és kormánypárt egyaránt, hogy semmi-ben sem maradtak a péntek esti események mögött, ha csak a székdobálást leszámítjuk.

A főváros ellenzéki köreiben már tegnap elhatározták, hogy a ma délután négy órára hirdott városi közgyűlésen interpellációt intézzen Halmos János polgármesterhez azért, mert vasárnap megjelent a vigadóbeli meetingen. Azt ugyan bizonyosra vették, hogy ebből az interpellációból viharok támadnak, de arra az elemmentáris háborgásra, amelyet a közgyűlés termei láttak ma, mégsem volt elkészülve senki. Már jóval négy óra előtt nagy csoportokban érkeztek a városatyák s sietve mentek az ülésterem felé, ahol új hírekket szolgálták. Az ellenzéki érzelmeik azt újszolgálták, hogy nemcsak Polónyi Géza, de Eötvös Károly és Baracs Marcell is interpellálni fog, viszont a jobboldaliak sorából kiszivárgott a hír, hogy Heltai Ferenc névszerinti szavazást fog kérni. Hadd lássuk meg, hogy a meeting-pártiak vannak többségben.

— Könnyű nektek — csufolták az el-

lenzkiek már az ülés kezdete előtt. Nézzetek oda, csupa ex-miniszter van veletek!

Csakugyan egymásután jöttek a volt miniszterek. Hanem az ellenzéknek nem maradtak adósi a kormánypártiak sem.

— Nektek még könnyebb. Ti csak vihart akartok. Azért hoztátok be a vajdát.

A vajda, Eötvös Károly, aki usgyritkán jön a városház üléstermébe, csakugyan ott balgott most a terem közepén. Ő csak nagy nemzet kérdésekben emel szót a városházán s ki-tehet róla, hogy a szavai nyomán mindig kihalad a lelkekből a viharzó kiáltás.

Igy kibűlödött az ülés. Vártak valami esetpattint, de háborura nem voltak elkészülve. Pedig az lett belőle.

(Az ülést megnyitják.)

Márkus József főpolgármester most megjelent a dobogón. A csengőjezt maga elé tette, egy kicsit nézte is, mintha azt kutalná, kibírja-e majd a harangozást. Aztán megnyitva az ílést s jelentette, hogy Polónyi Géza, Eötvös Károly és Baracs Marcell interpellációt jelentettek be nála annak rendje módja szerint.

— Halljunk! Halljunk! Kíváncsiaskodtak az ellenzékiek.

— Polónyi Gézát illeti a szó — mondta az elnök s egyszerre olyan csönd támadt, hogy szinte ünnepélyes volt.

A kormánypártiak már lélekenzi is mertek.

— Nini! — mondták, — hisz ebből nem lesz semmi.

De Vázsonyi így magyarázta:

— Nagy éghiboruk előtt is ilyen csönd van.

Polónyi Géza tehát beszélni kezdett. Azt mondta, hogy a szenvdelmek vihara zug az egész országban s hogy a politikai fölzordulás napjait éljük. Mindjárt bizonyította is ezt az állítását s illusztrációjul elmondta ama emlékezetes pénteki ílés történetét. Olyan híven festette s olyan borzalmasan esetele, mintha — látta volna.

Ehrlich padjaiban mozgolódni is kezdtek. Nevettek a Polónyi pathetikus előadásán. Meg is bántak csakhamar, mert az ellenzékiek rájuk kiáltottak:

— Hallgassanak ezek a krumplisok! Ehrlich menjen krumplit árulni!

Ehrlichék elhallgattak s Polónyi Géza egy merész ugrással már a francia forradalommal hasonlította össze a mi dolgainkat s egy teljes világosságot teremtse, franciául is citált.

Hűvös, Ehrlich és Morzsányi most már ki n m bírták tovább. Leikense kiabáltak:

— Magyarul! Magyarul!

— Ugyan no! süvítették bahról. Mit hencenek a magyarságukkal maguk, akik német meghívókat küldtek szét a vasárnapi meetingre!

Polónyi folytatta: A parlament és főleg a magyar parlament fundamentuma a szólásszabadság s ez ellen követelt el merényletet a többség. Olyan merényletet, a minőnek nincs párja a világtörténelemben.

Hát itt elvetette a súlykot Polónyi Géza, ki is csufolták érte ugyannyira, hogy meg kellett rep-rálnia a nagy mondást ilyenfeleképpen:

— Nem azt mondom, hogy nem voltak a világon Falkenhaynok és Kardorffok, de minálunk még ilyen nem volt.

— Ez már más — mondták bólintgatva jobbról. — Egészen más.

— Es olyan elnök sem volt, mint Percel Dezső. — folytatta Polónyi. — Ilyen erőszakosságot még nem tett senki.

Heltai Ferenc azt jegyezte meg, hogy az elnök jól tette, amit tett.

Erre aztán kitört a vihar. Abuzolták Percelt is, Tiszát is, Heltait is s a főpolgármester két kézzel rázta a csöngetőjét, míg végre Polónyi Géza megint szóhoz juthatott s elmondhatta véges-végig mindazt, ami a parlamentben történt. Mikor a határozat einunciálásának történetét mesélte, Bíró Henrik közbekiáltott:

— Andrássy a tisztességes ember!

— Szalay Mihály keserűbb volt:

— Az ő szemükben — mondta — most még

Andrássy is krahérol!

Polónyi Géza nem engedte a beszéd fonálát. Sőt ezen a fonálon most kezdte előhuzogatni a legkülönb tüntetésre való anyagot.

— A többség gondoskodott arról, hogy a király nevében ...

A király szónál egyszerre fölbobbant helyéről az ellenzék. Eljenezni kezdett, a kendőjét lobogtatta, tapsolt s vagy tíz percig tombolt a nagy lelkesedéstől. Addig várni kellett, hogy megtudja az ember, miről is gondoskodott a többség.

Az elnök is kíváncsi lehetett, mert nagyon csöngezett, de bizony még ellett vagy egypár perc, míg Polónyi szóhoz jutott. De akkor meg előről kezdte:

— ... hogy a mindnyájunk tiszteletét bíró király ...

Ezt már nem lehetett csöndesen megállni. Ők mindnyájan úgy tisztelték most a királyt, s úgy tapsoltak jobbról-baól, hogy szinte zugott a terem. A sorok, a demokraták, a szabadelvűek mind-mind tapsoltak s most versenyre keltek a lojalitásban.

Sümegei Vilmos unta el először az egyhangú öljenést. Ő mindig elalt szokott kiabálni vagy atucgot. Elkialotta hát:

— Abcug Tisza! Abcug hóhér! Abcug a pribékek!

Hát ez jó erősen volt kikiabálva, de az elnök nem ismerhette el ezt Sümegei érdemét. Rendre kellett őt utasítania.

Kasics polemizált:

— És mégis hóhér

Valaki folytatta:

— Részeg disznók!

— Hivány hazafelők!

Polónyi hozzáfűgyesztette:

— Revolvert szegettek a mellünknek.

— Hisz maga ott sem volt, koma — susták Polónyinak s nevettek rajta a kormány hívei. Az ellenzék pedig kerest valakit, akibe beleköthessen. Szerencsére belépett Láng Lajos, aki már nagyon régen nem volt a városházán. Nosza nekiestek:

— Mit akar itt? Mit keres itt? Menjen ki! Ki vele! Dobjátok ki!

Láng a kedves fogadást, úgy köszönte meg, hogy állva maradt és mosolygva bókölt. Minel jobban mosolygott, annál erősebben rivalkodtak rá:

— Ki vele! Ki vele!

Láng végre is elunta a dolgot s csöndesen leült. Most Polónyi úgy értette, hogy már folytathatja. Folytatta is azzal, hogy a házszabály nem a többség, hanem a nemzeté s a politikai szuverenitás a nemzet egészéé.

Bíró Henrik és Pollácsék Sándor elkialtottak magukat:

— Eljen az általános, titkos választói jog

A demokraták hozzátették:

— Le a virilistákkal!

Az általános választói jogot hamar elhagyta Polónyi s most már áttért a vasárnapi meetingre, számon kérve Halmos Jánostól, hogy mit kerest ott s hogy mert oda emenni.

Pollácsék magyarázta:

— A klikkek parancsolták.

A butorgyáros Dózsa azouban a jog szempontjából magyarázta a dolgot s szerényen mondta:

— Joga volt emelni ép úgy, mint Polónyinak a Sas-körbe.

Erre komoly ellenvetést nem lehetett tenni. Rákosi Viktor hát mondott egy nem komoly ellenvetést s odaszólt a butorgyáros Dózsnak:

— A maga kiváltságja olyan görbe, mint a butora.

De Dózsa kivágta magát:

— És mint a maga vicce.

Polónyinak még most sem volt elég. A polgármester esküjére hivatkozott, melyet az az alkotmány és a törvények megtartására tett, aztán azt kérdezte, hogy hogyan legyenek bizalommal az olyan polgármester iránt, aki alkotmányellenes orgákon vesz részt.

Erre fölzdült a jobboldal. Lármázott, kiabált, éljenze Halmost s mikor Polónyi valahogy szóhoz jutva, azt kérdezte, hogy mit kerest azon a gyűlésen Halmos, Hecht Ernő dr. azt felelte:

— Mi köze hozzá?

Sümei magánkiadvány kiadta:
— Le vele! Le vele!

Holtai Ferenc most fölállt helyéről, a főpolgármesterhez sietve s valami tanácsot adott neki. A baloldaliak tomboltak s Polónyi alig tudta fölolvadni interpellációját. Végre mégis sikerült neki s akkor avval fejezte be beszédét, hogy Halmos mondjon le, mert amíg ő polgármester lesz, nem lesz békességes tárgyalás a városházán.

A Polónyi fenyegetésére aztán végképp fölfordult minden. Összevisszahangzott a két tábor haragos lármája s percekig tartott, míg végre szóhoz értett az elnök.

— Csöndet kérek. Halmos polgármester ur válaszolni kíván az interpellációra.

Ez volt aztán a düh végső fölforrása. Hogy Halmos felélni akar, mielőtt még Eötvös és a többi interpelláló elmondta volna beszédét. Sümei, Polláczek, Kasics, Vázsonyi és Polónyi az elnöki emelvény felé rohantak. Onnan fenyegették Halmost.

— Itt is svindlizenki ordította Vázsonyi! Svindler banda!

A többiek segítettek Vázsonyinak, de Halmos csak nem akart leülni. Utoljára is Polláczeknek kellett megadni a szót — az ügyrendhez.

Csak hogy ezt Márkus gondolta megoldásnak. A kormánypartiak nem, azok azt mondták:

— Ha ti nem hallgatjátok az én zsidómat, minékünk sem kell a tiétek.

Tomboltak, zúgtak, lármáztak. Az ellenzékiek pedig — rágyújtottak a Kossuth nőtára. A karzat segített nekik s még hozzájárult a dologhoz: *kolilonokat dobált a városatyák közé...*

A főpolgármester pedig, — nem tehetett egyebet: fölfüggesztette azt ülést.

(Halmos vagy Eötvös!)

Tíz perccig tartott a szünet. Utána újra megnyílt az ülés s Márkus főpolgármester szelid intelmet intézett a karzathoz. Aztán Polláczek elmondott egy pár mondatot az ügyrendhez s leült.

Halmos polgármester most megpróbálkozott megint, de konkurrens támadt Eötvös Károlyban. Egyszerre álltak föl s egyszerre akartak beszélni. Most már az volt a probléma: Halmos-e vagy Eötvös?

A kormánypartiak Halmost akarták hallani. Az ellenzékiek Eötvöst. Utoljára az lett belőle, hogy egyik sem tudott szóhoz jutni s az elnök fölfüggesztette az ülést másodszor is.

(A szünet alatt.)

Az izgatott honatyák a folyosóra tódultak s heves vitát kezdtek. Hegedűs Sándor odament Rákosi Viktorhoz:

— Látod — mondta — itt a polgárság van együtt és nem a szákbordók, mégis, — mit csináltak?

— Polgárok? kérdezte Rákosi. — Ezek? Ezek virilisták!

Ugy mondta, mintha nagyon nagy szegény volna virilistának lenni.

Sándor Pál is kérdézködött:

— Ez a gyülekezési és szólásszabadság?

— Ném — mondta Rákosi — ez a harc és fábóru.

Egy negyedórát vitakoztak így, míg végre újból megnyílt az ülés.

(A 33-ik paragrafus.)

A főpolgármester avval az intellemmel nyitotta meg az ülést most már harmadszor, hogy az ügyrend 33. §-a értelmében újabb rendezés esetén kénytelen lesz fölfüggeszteni az ülést.

Nevettek rajta.

Halmos megint fölállt, megint lármázni kezdtek s megint fölvetődött a probléma: Eötvös vagy Halmos?

— Nem hallgatjuk — meg! zúgtak mindenfelől. A főpolgármester csöngött. Egyszer csöngött. Szakadatlanul csöngött.

Nem használt. A problémán nem tudtak meg egyezni. A padokat verték, rugdalták s toporzékoló dühvel követelték, hogy az ő szónok beszéljen. Így nem lehetett tanácskozni.

Márkus hát a 33. paragrafushoz fordult, megrázta a csöngőt és így szólt:

— Minthogy tanácskozni nem lehet, az ülést felfoszlatom.

Vége volt. Ez ellen nem lehetett apellálni.

— De legalább nem beszélt Halmos — kérdtek az ellenzékiek.

Amire a jobboldaliak büszkén mondták:

— De Eötvös se valami nagyon!

A szövetkezett ellenzék.

A szövetkezett ellenzék, holnap délelőtt tizenegy órákor a függetlenségi és 48-as pártkör összes helyiségeiben értekezletet tart. Mint értesülünk, a mai nap folyamán az összes pártok vezetői visszafordultak a fővárosba, hogy részt vegyenek az értekezletben.

A manifesztum aláírói.

A szövetkezett ellenzék a nemzethez intézett kiáltványhoz nagyban járulni az aláírókat. Ugy tervezik, hogy a manifesztumot az ellenzék összes tagjai mind a százötvenen aláírják. Elhatározták azt is, hogy gróf Apponyi Albertet föl fogják kérni, járjon közbe a szabadelpártpártból kilépett politikusoknál, hogy a kiáltványt azok is lássák el aláírásukkal.

A vasárnapi meeting.

Az ellenzéki nagy népgyűlésre, amelyet, mint már jelentettük, vasárnap délelőtt tartanak meg, tagyban folynak az előkészületek. Az előkészítő bizottság elhatározta, hogy naponta este hét órától kezdve ülészi fog a Saskörben. Az egyetemi ifjúság harmincas bizottsága is előkészületeket tesz a tiltakozó gyűlésre. Ma este szintén a Saskörben tartott konferencián az egyetemi ifjak felhívást intéztek az egyetemi kartársakhoz, kérve őket, hogy a meetingre való részvétel módjaitól véglegesen megbeszélésé végett jelenjenek meg pénteken délután három órákor a Saskör nagytermében. Mindezekben kívül a nagy előkészítő bizottság fölkeri az összes érvesüleket, iparos köröket, testületeket, szervezeteket, asztaltársaságokat, hogy a Saskörben, csütörtökön esti hat órákor jelenjenek meg.

Ma este tartott ülést a tiltakozó népgyűlés sajtó-bizottsága is, amely elhatározta, hogy a vidéki sajtóállás állandó összeköttetésbe lép s a közhangulat fölbresztésére cikkeikkel látja el.

A vidék.

A vidéki pártok természetesen a maguk politikai színe szerint üdvözik a küzdő faktorokat, a szabadelpártpártot a kormányt, az ellenzéki pártot a szövetkezett ellenzék. Ezeknél legfőbb az arról lehet szó, hogy melyikük üdvözik gyorsabban, de egészen bizonyos, hogy mindegyik pontosan be fogja küldeni a maga üdvözlését s a végén ugyanannyi üdvözlő távirattal díszkedhetik majd a kormány, mint az ellenzék. A vidék hangulatát a törvényhatóságok megnyilatkozásában lehet és kell keresni. A törvényhatóságok pedig nem sietnek úgy, mint a pártkörök.

Ma a következő fontosabb jelentésekről számolhatunk be:

Tolnavármegye törvényhatósági bizottsága mint Szekszárdról telegrafálják, ma tartotta gróf Széchenyi Sándor főispán elnöke alatt őszi rendes közgyűlést. Sass László bizottsági tag indítványára a közgyűlés Percezel Dezsőnek és Simonics Elemér vármegyei főjegyző indítványára Tisza István gróf miniszterelnöknek 100 szóval 18 ellenében bizalmat s elismerést szavazott, amiért az obstrukciót a képviselőházban megtörték. Percezel Dezső, a képviselőház elnöke nagy hatással és kimerítően szót a képviselőházban történtekről és igazolva eljárását, lelkes éljenzés között kijelentette, hogy hasonló körülmények között ismét úgy járna el, amint eljárt, még akkor is, ha Kuroki és Kuropatkin összes ügyeit nekieszegeznék. Percezel így végezte beszédét:

— Isten és ember előtt mondhatja, hogy legjobb lelkiismeretem szerint abban a tudatban járt, hogy hazájának tesz szolgálatot, érje bár személyét akármennyi támadás.

— Amikor az 1848-iki országgyűlés hárszabályait megalkották, Kossuth Lajos és Deák Ferenc tervezetében benne volt a klotír. Maga Deák Ferenc mondotta:

— Ismerem nemzetem erőnyeit és hibáit, erre az intézkedésre szükség van.

Csak Szemere Bertalan kivánságára hagyták ki.

Nyugodt öntudattal vállalja a nemzet ítélőszéke előtt a felelősséget!

Percezel beszéde után sokáig éljenztek, mire Bartal Béla es. és kir. kamarás indítványára Tolnavármegye fölíratban üdvözi a kormányt a kétvétszónos katonai szolgálat behozatala, a honvédségnek tüzérrel leendő ellátása és az olasz borvám miatt. A főispán tiszteletbeli járási orvossá kinevezte dr. Freiler Károly tamási orvost és tiszteletbeli aljegyzővé báró Jesszenszky Ödönt.

Érdekes, hogy az ellenzéki szónokok, Boda Vilmos országgyűlési képviselő és Szabó Károly volt függetlenségi képviselőjelölt, állítotték ugyan Percezel Dezső eljárását, de a legnagyobb elismeréssel emlékeztek meg egyéniségéről és hazafiságáról.

Keckemet város törvényhatósági bizottsága ma közgyűlést tartott Benicsky Ferenc főispán elnöke alatt. Szappanos István a függetlenségi párt elnöke indítványt adott be, hogy a Tisza-kormányt és a Ház elnökének merényletével szemben mondja ki a közgyűlés, hogy irántuk bizalmatlansággal viseltetik s fölíratilag juttassa a képviselőház elé, azonkívül az összes törvényhatóságokat értesítse erről a határozatról. A közgyűlés 36 szavazattal szemben 78 szavazattal elfogadta az indítványt. A karzatban a jogakadémiai hallgatók rázen-dültek a Kossuth-nőtára. Ugyazintán a törvényhatósági tagok is velük felléltak énekeltek. A jogászfiság este tüntetést rendezett. Incidens nem fordult elő.

A vidéki pártkörök is folytatták agitációjukat s egymásután küldik bizalmi nyilatkozataikat pártállásuk szerint hol a kormányhoz, hol az ellenzékhez.

A szalmárnémeti függetlenségi párt már a jövő választásra tette meg előkészületeit, míg Kézdői város és környékének kerületi és a dabasiak vasárnap délelőtt tartanak tiltakozó népgyűlést. Sárvárról a függetlenségi gyűlése foglalt állást Tisza ellen. Apponyi Albert grófhöz Jászberényből, Eperjesről, Felvincről, Szegebről és Kis-Kunfélegyházáról érkeztek üdvözlő sürgönyök, míg Kossuth Ferencet a Derecskeiek, Keckemetiek üdvözlétek, Kiskunmajsa pedig diszpolgárává választotta. Bánffy Dezsőt a decsiek köszöntötték.

A kormány mellett Nagy-Becskerek polgársága fog nyilatkozni legközelebb megtartandó gyűlésén. A rimaszombati szabadelpártpárt pedig ma tartotta meg gyűlést, melyen elhatározták, hogy egész Gömörmegye kiterjedt egysége nagy szabadelpártpártot 45 nap alatt megalakítják s Tisza Istvánhoz gratuláló sürgényt intéznek.

Rendkívül meglegható üdvözlések érkeztek a miniszterelnökös a baranyavármegyei szabadelpártpárttól, a háromszékmegyei szabadelpártpárttól, Veréből, Nyitráról stb.

KÜLFÖLD

A Reichsrath. Ausztriában még most is závaros a parlamenti helyzet. A németek sícióba akarnak lépni a kormány ellen és nem sok eredményt várnak a katolikus centrum vezetőinek közvetítésétől, akik azon fáradoznak, hogy a német pártvezetők lépjenek személyes érintkezésbe a miniszterelnökkel és az olaszokkal. A németek ugyanis hallani sem akarnak addig a tárgyalásokról, amíg a kormány be nem rekeszi az olasz fakultást. A miniszterelnöktől függ most már, vajjon hajlandók lesznek-e a németek a csékekkel is tárgyalni, hogy a parlamentet munkaképesé tegyék. A kormány-nyilatkozat felett megindult vita ma üres padok előtt folyt a képviselőházban, ugyanazira, hogy másfél óráig tartott, míg ráterhettek a napirendre.

Az egyetlen szónok Kaiser képviselő volt. A troppai és tescheni szláv párhuzamos osztályok megszüntetését kívánja, szükségesnek tartja a német nyelvet mint közzététőt és a közzétételnek az egész birodalomban e szerint való bevezetését. (Tetszés balról, ellentmondás jobbról.) Petelenz képviselő Kaiser és Demel képviselővel vitakozik, Bianchini Dalmácia nagy ínségét jellemzi, amelyivel szemben a kormány semmit sem tesz. Azt tartja, hogy a nyelvkerészt kompromisszum utján kell megoldani, majd megtámadja a kormányt, valamint a dalmáciai helytartót Dalmáciát sértő viselkedésért. Michejda szembeszáll azzal az

Előzárás, hogy a lengyelek a sziléziai nemzetiségi békét akarják zavarni. A sziléziai viszonyok oka a németek uralkodási vágya és önzése. Szólok amaz állítás ellen fordul, hogy a párhuzamos osztályokkal Sziléziát szlávává teszik, hisz a németek beleegyeztek a szláv párhuzamos osztályokba.

Az ülés végén *Waleski* képviselő sürgősségi indítványt nyújtott be, melyben a parlamenti bizottság kiküldését kéri az ellene emelt vádak megvizsgálására. A jövő ülés holnap lesz.

Beszélgetés a szerb követtel. Vuics Mihály bécsi szerb követ maga alapatlannak jelenti ki a visszalépéséről szóló hírt. Kijelentette még egy újságról előtt, hogy Magyarország és Szerbia viszonyában semmiféle elhárítás nem állhat be. Amidőn a szerb-bolgár utlevélkényesert felfüggesztették, a szerb kormány lépéseket tett a magyar utlevélkényeser megszüntetése végett. A magyar kormány a tavaszsig egyelőre elutasító állásponton helyezkedett. Azóta egyik részről sem történt semmiféle lépés ez ügyben, annyival kevésbé, mert Szerbia tudja, hogy az utlevélkényeser határvédelmi rendőri intézkedésnél nem egyéb. A szerb követ azt hangoztatja, hogy Ausztria és Magyarország közt a legbarátságosabb a viszony és ennek bizonyítására elmondta, hogy nemrég illetékes diplomáciai helyről kijelentették neki:

— Az osztrák-magyar kormánynak most nincs oka panaszra, hogy Szerbia nem viselkedik vele szemben loyálisan.

Hajnalodik Oroszországban

Budapest, november 23.

Péterváron országos kongresszusra gyűltek össze a kerületi nemesség testületének, a szemsztvóknak képviselői és zárt ajtókat mögött tanácskoznak az orosz alkotmány megteremtéséről. Összegyűltek a cár akaratára ellenére, a kormány hallgatag beleegyezésével és ez a tény már maga is azt bizonyítja, hogy más idők járnak Oroszországban és nagy történelmi fordulás van készülében a cár birodalmában. Történetek már máskor is kísérletet Oroszországban, hogy a szabadság és alkotmány palántáját elültessék, de az éjszaki fagy egy lehélete megsemmisítette a gyöngy növényt és a bátor újítottak Szibériába szüzműtők. Ma nyugodtan emegdik tanácskozni a szemsztvói képviselőit, pedig maga szabta meg küldetését is, amelynek tiltakozása a zárt ajtó mögül is hangosan kihallatszik az orosz nép elnyomatása, a közigazgatás ödi szelleme és zsarnoksága ellen. Keresve az okát annak, miért türik a szemsztvók követelésének megnyilatkozását, nem *Miklós* cár egyénisége és csodás jelenség egyedüli oka. Igaz ugyan, hogy ő életre hívta az atyja által eltörtölt szemsztvókat, de uralodása első éveiben nagyon gyengének mutatkozott a szent szinódus hatalmával szemben. El kellett pusztulnia a régi uralom sok hatalmának, háborúba kellett szállania kormányának, vezérének, seregének számtalan vereségeivel, hogy végre új világ támadjon a mérhetetlen birodalomban, hogy kitörhessenek a felhők mögül a szabadságnak még bégvyadt nap sugarai. Amikor a nép martirokká avatja a hatalmas gyilkosait és százezren hullanak el a harcúterem a „beszűletért”, kinek lett volna bátorsága szétverni azt a vakmerő csapatot, amely jógát követel a millióknak. A szemsztvók kongresszusa tehát tovább is háborítlanul fog tanácskozni s ha követelésének egyelőre nem is lenne fozanatiuk, meddő mégsem lesz munkájuk. Újabb lökést fog adni az ébredő korszallennek, amely előbb-utóbb győzelemre fogja vinni az orosz alkotmány ügyét.

Pétervár, november 23.

A szemsztvó-kongresszus az orli nemességi marsall magánlakásán tartja ülését. A kongresszus összesen kilencvennyolc szemsztvó van képviselve. A kormány semmi akadályt sem gördít a nemhivatalos kongresszus tárgyalása elé. A kongresszus majdnem kizárólag az alkotmány kérdésével foglalkozik. A kongresszuson hetveneg képviselő huszonhét ellenében az alkotmány megadását mellett nyilatkozott. Azok között, akik az alkotmányt elleneztek. *Sipov* moszkvai szemsztvó-elnök

is volt, aki azt mondta, hogy Oroszországban a kormányrendszer kölcsönös bizalom alapul. Ez ellen nagy energiával tiltakozott gróf *Heyden*, aki azt mondta, hogy a bizalom szép dolog ugyan, de a mellett a jogot is érvényre kell juttatni. A kongresszus külön bizottságot bízott meg a végleges határozatok szövegezésével. E határozatok között legnevezetesebb az, hogy a nép képviselőinek részt kell venniük a törvényhozásban és a birodalmi háztartás ellenőrzésében. A kongresszus küldöttsége a belügyminiszter elé fogja terjeszteni a határozatokat s arra fogja kérni a minisztert, hogy ezeket a határozatokat a cár elé juttassa. Az orosz főváros intelligenciája rendkívül érdekli a kongresszus tárgyalása iránt. Sokat vár a kongresszustól és azt hiszi, hogy *Oroszország nagy reformok előtt áll*, mert lehetetlen, hogy a cár a birodalom minden részéből összegyűlt kilencvennyolc szemsztvó-képviselő határozatát figyelmen kívül hagyja. Érdekes, hogy az újságoknak megtiltották, hogy a kongresszus tárgyalásáról csak egyetlen betűt is közöljenek.

Berlin, november 23.

A pétervári szemsztvó-kongresszusról még mindig ellentmondó hírek érkeznek. Egy újságnak azt jelentik, hogy a kongresszus mult szombaton megkezdte tanácskozását, más forrás szerint pedig *Mirski* herceg belügyminiszter kívánságára elhalasztotta tárgyalását. A *Vorwärts*-nek azt jelentik Pétervárról, hogy a kongresszus november 19-én kezdte meg tanácskozását. Ugyanez az újság közli azt az alkotmánytervezetét is, amelyet a szemsztvó-képviselők elé terjesztettek és amelynek főbb pontjai a következők: A birodalom élén a cár és az államgyűlés áll. A birodalom minden egyes lakosának biztosítják a lelkiismereti és a gyülekezési szabadságot és a személyi sérthetlenséget. A trónörökös rendje megmarad változatlanul. A császár az állami intézményekre az államgyűlés előtt teszi a hűség esküjét. A császár személye sérthetetlen. A miniszterek felelősek a császár cselekedeteiért. Az államgyűlés két kamarából áll, az egyikben a szemsztvók képviselői, a másikban a nép képviselői foglalnak helyet. A képviselőket három esztendőre választják meg és pedig az általános, közvetlen és tilkos választójog alapján. Minden teljeskorú polgár gyakorolja az aktív és passzív választójogot. A törvényeket a két kamara fogadja el és a császár szentesíti. A végrehajtó-hatalom a birodalmi kancellár kezében van, aki a minisztereket kinevezi.

Az orosz-japán háború.

Budapest, november 23.

Mandzsuriában is, Port-Arthur körül is holt hontra jutottak a hadműveletek. Ezalatt újra kísért a békekötés kísérlete. Japán kifáradt már az öldöklő harcokban, de csak oly békét fogad el, amelynek feltételei szánót vetnek a harcúterem elért sikerrel. Az első lépést mindenesetre Oroszországtól várja, már azért is mert ha Oroszország beismeri, hogy megverték, Japán jobban kihasználhatja győzelmeit. Japán szempontból ez érthető, habár a szigetország többet használt volna a békének, ha nem helyezkedik ilyen rideg és kérelhetetlen állásponton. Világos ugyanis, hogy ha a békétárgyalásokat nem előzné meg az orosz vereség beismerése, Oroszország inkább volna képes nagyobb engedményekre. Így tehát menthető, ha Péterváron még egyáltalában nem akarnak tudni semmiféle békekötésiárról. Nem akarják elismerni, hogy Japán levérte őket, aminthogy a japánoknak még semmi okuk sincs az elbizakodására. Az azonban tény, hogy a hónapok óta dúló háború egyre súlyosabbá teszi az ország belső helyzetét és bekövetkeztetik az az időpont, amikor a háborúnak a belső események fognak véget vetni. Orosz hivatalos körökben azt hiszik, hogy addig üveék lesz a végső győzelem,

Port-Arthur ostroma

Mukden, november 23.

Itt már tisztában vannak vele, hogy inuen nem lehet többé Port-Arthur sorsát befolyásolni. Az orosz főhadiszálláson meg vannak azonban győződve róla, hogy a helyőrség a legvérségű kétségbeesett erőfeszítéssel fog védekezni. Itt azt hiszik, hogy már a város közvetlen körületét is elsáncolták és körülárkolták, úgy hogy a város a környező erődök bukása után is tarthatja magát egy darabig. És ha a város eleset is, a parti erődök még sokáig tarthatják magukat és nem valószínű, hogy a japánok azokat a balti flotta megérkezéséig elfoglalják és a maguk részéről védhető állapotba helyezik. Még ha igaz volna is, hogy a helyőrség már csak négyezer főnyi, ez a körülmény sem jelentene nagy veszedeimet, mert a jelentősen megrövidült védelmi vonal számára ekkora védőcsapat is elég.

Sanghai, november 23.

Azok az oroszok, akik legutóbb Port-Arthurul japán fogságba jutottak, beszélnek, hogy öt orosz hadihajó a japán ágyúk golyóit harcúteremre lőtt. Port-Arthurból Mukdenbe jött kínaiak beszélnek, hogy a vár helyőrségének hangulata lelkes, a védelemben kínaiak is részt vesznek. Az orosz védősereg számát 40,000-re becsülik. A vár állítólag január végéig fogja magát tarthatni. Egy élelmiszerekkel jól felszerelt mentőcsolnak, mely 10-én végre viharban indult ki Port-Arthurból, *Vejhajrejtől* 20 kilométernyire partvaszálított egy orosz tisztet, akinél Stüssel tábornok táviratainak másolatai voltak. A mentőcsolnakot, valamint orosz legénységét *Vejhajrejt*ben tartották.

A mandzsuriai harcúter.

London, november 23.

A Reuter-ügynökségnek jelentik mai kelettel Mukdenből: Mindkét hadsereg oly erős állásban van, hogy, úgy látszik, egyik sem hajlandó átmenni a támadásra, ha nincs számbeli túlsúlyban, ami lehetővé tenné a hatásos oldalmozdulatot. A japánoknak valószínűleg több hasznavehető csapatuk van és mozgékonyabbak. Úgy látszik, hogy mind a két sereg egyenlő mértékben kapott megerősítéseket.

Pétervár, november 23.

(Hivatalos.) Szaharov jelenteti tegnaptól és tegnaptól: Önkéntes vadászaink 20-án reggel négykor megszállották a Sinhaitin-szoros mellett lévő hegycsúcs Kungu falutól négy kilométernyire délre. Kilenc vadász ezután a japán sáncok előtt lévő horgos kerítéshez lopóztak, átvágták a kerítést, több kínai kézigranátót dobott be és erősebben tüzelt a robbanás következtében odasietett japánokra, kik veszteséggel visszavonultak. A vadászok az ellenségtől hátrahagyott fegyvereket és löszereket magukkal vitték. Részünkről tíz altiszt és 30 katona sebesült meg, tíz katona elesett. 22-én a japánok ostromágyúkkal lövöldöztek Saecu falut. A 23-iki éjel csendesen mult el.

Kuroki halálhíre.

London, november 23.

Mukdenben még mindig tartja magát az a hír, hogy *Kuroki* disenteriaiban meghalt, hiába cáfolják ezt a japán főhadiszálláson. Ezt a hírt azok a kínaiak terjesztik, akik Mukdenbe érkeztek a japán főhadiszállásról.

A Rasztropni.

Saifu, november 23.

Az amerikai admirális értesítette a kínai admirális, hogy ágyuzni fog, ha a japánok megpróbálnak hatalmukba keríteni az elsőlyesített *Rasztropni*-t. A kínai admirális azt válaszolta, hogy minden erőszakokodást Kína semlegességének sérelméül fogja tekinteni.

Új csapatok előtt.

London, november 23.

A *Daily News*-nek táviratozzák Mukdenből, hogy ott nagyon erős ágyuzást hallottak. Altalában azt hiszik mindenfelé, hogy igen nagy ütközet kezdődött és hogy a japán jobbszárny kezdte az általános rohamot. *Kuroki* a legnagyobb erőfeszítéssel iparkodik megkerülni az orosz balszárnyat s az orosz seregére nézve ez a mozdulat felette veszedelemessé válla-

tik, mert a japán balszárny minden pillanatban visszavonulhat, mivel a jéggel borított Liaofolyó felől teljesen felesleges a pozíciók védelme. Mukdenben naponként érkeznek orosz cegirő csapatok. Az utolsó ütközet óta érkezett hadsereg 40.000 főnyire becsültek. Az orosz hadsereg élmezőnye és ellátása most kifogástalan. Egy orosz hadoszlop, mely mindhárom feyvegnyemből volt összehívva, 30 kilométernyire keletre a legszélesebb japán szárnytól, mutatkozott. A japán lovasság csatát kezdett és sok orosz foglyot ejtett. A Táiceho Ponszikunál befagyott.

Csunguzok japáni szolgálatban.

Páris, november 23.

A „New-York Herald”-nak táviratozzák Mukdenből: Egy hatalmas csunguz banda, amely 3000 emberből áll s kitünően van szervezve, japáni tisztekkel és jó fegyverzettel hirtelen feltűnt. Szinmintától kelet felé. A bandák nyugtalanítják az orosz csapatokat és a vasúti összeköttetést elvágással fenyegetik. Kullioan bandafőnök csapatai Tienlingtől délnyugat felé 24 kilométernyire nyomultak előre. Vladivoszok parancsnoksága kémörjárók jelentése alapján tudatta a pétérvári vezérkarral, hogy Vladivoszok környékén is erős csunguzbandák tüneznek fel. A rablócsapatok oly merészek, hogy egész az első sáncokig hatolnak s egyedül portyázó kisebb hadosztályokat és őrzőkat is megtámadnak. Az orosz főhadiszálláson, fontoságot tulajdonítanak a jelenségeknek, mert a tapasztalt bizonyítja, hogy ahol a csunguzbandák feltűneznek, ott nyomukban járnak a japáni csapatok s így nyilvánvaló, hogy akciók közül Vladivoszok ellen.

A hulli konfliktus.

London, november 23.

Angliának és Oroszországnak azt a megkeresését Ferenc József királyhoz, hogy névessze ki a hulli eset megvizsgálására kiküldendő nemzetközi bizottságha az ötödik tagot, Angliában általában nagy helyesléssel fogadják és azt mondják, hogy a békét, melyet ez az affér annyira fenyegetett, ez a lépés végleg biztosítja.

Oroszország továbbharcol.

London, november 23.

Szembem azzal az ismételve fölmerülő bírral, hogy Anglia, Franciaország és az Egyesült-Államok külügyi hivatalai behatóan fáradoznak azon, hogy a békét Kelet-Ázsiában helyreállítsák, a Daily Mail arról értesül, hogy a nevezett hatalmak a legutóbbi hetekben csak kiphathatni igyekeztek a szt.-pétervári és tokiói iránydó körök hangulatát, végleges javaslatot azonban nem tettek. Japánban azonban megvan hajlandóság arra, hogy a háborúnak véget vessenek, de azt kívánják Tokióban, hogy az első lépést Oroszország tegye meg. Péterváron egyelőre hallani sem akarnak a békekötésről.

HIREK

Budapest, november 23.

— **Személyi hírek.** Curill nagyherceg ma Palermóba érkezett. — **Eszerházy** Alajos herceg a magyar testőrség kapitánya, aki október elsején súlyos betegen fektet Salto-Maggioreban, annyira jobban van, hogy elszállították Nervibe.

— **Új magyar báró.** A király a magyar minisztertanács előterjesztésére Csávossy Gyula nagybirtokos, valamint Benigno, Irma, Olga, Adrienne, Alice, Elemér, József és Endre nevű gyermekeinek a magyar bárói méltóságot és úgy neki, mint fiaiuk s ezek törvényes fiú-utódainak, az 1885. évi N.I. törvények 2. szakasz c) pontja értelmében egyszerűsággal az örökös főrendiházi tagság jogát adományozta. Az erre vonatkozó legfelsőbb kéziratot a hivatalos lap mai száma közli.

— **A német császárné főudvarmestere.** Elhallgatott a német fővárosban báró Mirbachnak, a császárné volt főudvarmesterének botránya, a házja is megszünt ellene s most bekövetkezett az affér utolsó jelenete: Berlinből táviratozzák, hogy a császár megengedte báró Mirbachnak, hogy hosszabb szabadságra menjen, amelyet Belgiumban és a Rajna

vidéken tölthet el. A nagy Mirbach-botrány ezzel lekerült a színről s az egykor hatalmas főudvarmester örökre száműzve van a császári udvartól.

— **Asztalos Aba kuriai bíró kiténtetése.** A király Asztalos Aba kuriai bírónak, saját kérésére történt nyugalmaztatása alkalmából, sok évi buzgó és hű szolgálata elismerésül a *Lipót-rend* lovagkeresztjét, díjmentesen adományozta.

— **Abonyi Lajos szobra.** Abony város közönsége az elhunyt jeles magyar regény- és színmű-írónak szobrot emel. Az összeg, melyből a szobor készül, közadakozásból gyűlt egybe. A szobor végrehajtó-bizottság, megbízásából *Lévay Mihály* apatlépbános elnöklete alatt *Váli Miksa* és *Lukács Gyula* tegnap megtekintették *Jankovits Gyula* szobrászművész műtermében a szobor vázlatát és megbízták a szobor végleges kivitelével. Az emlékművet 1905. április havában, Abonyi halálának évfordulója nagy ünnepség keretében leplezik le.

— **Vilmos császár és d'Estournelles szenátor.** A németek császárijáról azt az érdekes hírt közlik a párisi és berlini lapok, hogy d'Estournelles Constantinoz abból az alkalmából, hogy a francia szenátusba beválasztották, rendkívül meleghangu levelet intézett. A szenátor, aki eddig a francia alsóházban volt tagja, már több ízben találkozott a császárral, aki őt magánkérletekkel fogadta és legszűkebb körü udvari előbékére meghívta. A császár kiváló figyelmé d'Estournelles szenátor iránt annál feltűnőbb, mert a szenátor elnöke a francia békeügynök és egyik legnagyobb előmozdítója volt annak a tervnek, hogy Francia- és Németország között választott bírósági szerződés jöjjön létre.

— **Edvárd király a tengeren.** Az a hír került át Angliából, hogy *Edvárd* király újév után hosszabb tengeri utra indul. Míhelyt *Beresford* lord átveszi új hivatalát, a földközi-tengeri hajóhad főparancsnokságát, a király utra kel a Földközi-tenger felé; meglátogatja *Maltát* és *Gibráltárt* is. A hajóhad másodparancsnokává *Lambton*-t nevezték ki, a királyi yachtján volt parancsnokát. Lord *Beresford* egy ideig szintén parancsnok volt az angol királyi yachtján.

— **Ahogy a köllő látja . . .** Rósegger Péter, a szabólegényből Ausztria egyik legelső írójává lett költő, akinek jőzű, zamatos népies elbeszéléseit és regényeit nálunk is széles körökben ismerik, a következő bájos apróságban mutatja be: mint fest a mai Ausztria a köllő szemüvegén keresztül:

Az osztrák kormány egy ízben végignézte, hogyan főz a délnémetországi szakácsnő. A derek asszony-égszűkeverte a lisztet, vizet, tojást és a zsírt, megfőzte és pompás — smarrn lett belőle. Ohó! — gondolta magában a kormány. — tehát keverni kell! Össze-vissza kell keverni! És összekevert németeket, lengyeleket, cseheket, bosnyákokat és olaszokat; összekeverte és megfőzte őket. Mi lett belőle? — smarrn. De megemésztethetetlen! Mert a furesza étel — felrobbant. Ekkor vette csak észre az osztrák kormány, hogy tulajdonképpen feltalálta a *puskapor*. Illetve hogy feltalált egy új módot, mely szerint puskaporot lehet készíteni. Mert szent, kényt és salétromot összekeverni, ez jó. Ámde németeket, szlávokat, olaszokat összekeverni — ez még jobb, mert ez még pokolibb módon durran és szétrobbant mindent. Hétt évvel ezelőtt Gác, három évvel ezelőtt Prága, most pedig Innsbruck mutatják: mily fényes eredménnyel az aytai kormány egyre testvérekként akarja összefűzni őket — erőszakkal kényszeríteni a szertetre. Azért is! — mondja a kormány. Azért is! — mondják a népek és dörrennek a revolverek. A kormány egységes Ausztriát akar, emezek egységes németeket akarnak s mindennek egy erehénye van: egységes lötrőbű és bilincsek . . . Ime, így főz az osztrák kormány. Összekever szent, kényt és salétromot és — *békés vegyülést* remél.

A kitűnő poéta — nimes is mit csodálni ezen, hisz végre mégis csak osztrák ő is — határozottan elállítja parabolájának pointe-jét. Elfelejté ugyanis megjegyezni, hogy az osztrák orrmány nemcsak főzte — ezi is ezt a smarrnt. És ettől fáj olyan nagyon a gyomra mindég . . .

— **Kiténtetett iskolajagazgató.** Spaunberger Alajos fővárosi elemi iskolai igazgató-tanító az idén tölthette be népművelési szolgálatának negyvenedik esztendőjét. Ez alkalmából a király őt a népművelés terén szerzett érdemei elismerésül a *koronás arany érdemkereszt*tel tüntette ki.

Az érdemkeresztet e hónap 27-én, vasárnap délelőtt 11 órakor fogják ünnepiesen átadni a jufilánsnak a VIII. kerületi előjáróság dísztermében (Baross-utca 67.). Ugyanakkor a hatóságok és testületek is fűzőzölni fogják az érdemes tanfőru.

— **Kiss Áron püspök kilencven éves.** A tiszántúli református egyházkerület ősz püspöke, *Kiss Áron* a közelmutal napokban ültötte be munkás életének 90-ik évét. *Debrecen* egész közönsége valláskülönbség nélkül lelkesen ünnepelte az alkalmából az aggastyánt és az örömhangozba belévegyült az egész ország jókívánsága. *Kiss Áron* püspök lángoló buzgalommal szolgáltát művelő egyházát és küzdött fanatikus hittel hazája és a magarság érdekében akkor is, amikor ezért börtön és rabság járt ki. A sors kegyes volt iránta, mert megőrhette felekezetének törvényes elismertetését és maga is részt vehetett abban az uttörő munkában, amely a protestáns felekezetnek előkelő helyét biztosított a nemzeti jogok sikeres védelemében. Minden magyar ember igaz szívvel óhajtja, hogy a nemes aggastyán ifju szívvel legyen tovább is vezérő szelleme a magarságnak. Az ünnepség lezajlása után az ősz püspök a következő köszönőlevelet tette közzé:

Isten áldó kegyelme meg engedte éremt azon életkor, mely csak igen keveseknek adatik. A napokban a kilencvenedik életév határát léptem át és évfordulón lelki hálaáldozattal kell leborulnom a Gondviselés előtt, hogy ily nagy kegyelmre méltóztatta az Ur az ő szolgálát. Nagy örömmre szolgál, hogy eme 90-ik születésnapom alkalmával jó embereim jó számmal kerestek fel, bizonyoságot teendő irántam érzett jóindulata szeretetükről. Igen sokan pedig a közelből és messze távolból melegsáru levelein üdvözöltek. Fájdalom, nem tehetem, hogy kinek-kinek személyesen vagy külön viszonzom a kedvesen vett jóelő meemlékezés; fogadják tehát ezton mindnyájan hálás köszönetet a kifejezett jókívánságokért és amiód e sorok utján kívánom viszonzni a roám halmozott áldásokat: szívem teljességéből kérem felejtök Isten minden áldásának beteljesedését! Teljes tisztelettel vagyok, *Debrecen*, 1904. november 22-én.

Kiss Áron s. k.
tiszántúli ref. püspök.

— **Lendvayné a ravatalon.** Lendvaynénak, s a Nemzeti Színház váratlanul elhunyt művésznőjének holtteste ma már ravatalon pihen a szövetségutcai gyászházban. A ravatalt az elhunyt lakásában állították fel, a lakás falát pedig teljesen feketebe vonták. A díszes érekeporsót ma már teljesen elárasztották koszorúval Lendvayné művésztársai, akik mind rajongással vették körül. A korporsó a halottasházból az entreprise emberei holnap, csütörtökön reggel átszállítják a Nemzeti Színház udvarára, ahonnan ugyancsak csütörtökön délután három órakor megy vége a temetés nagy pompával. A művészek nevében a színház udvarán *Császár Jenő*, a temetőben pedig *Mátray* mond búcsúbeszédet. A székesfőváros tanácsa a Nemzeti Színház kérésére a kerpesi temetőben díszsírhelyet adott a művésznőnek. Lendvayné haláláról a színház külön gyászjelentést adott ki.

— **Vádak a Landwehr ellen.** Katonai körökben sokat beszélnek arról, hogy *Welsersheimb* háro Landwehr-minisztert és *Steinitz* tábornaggyót a Landwehr parancsnokait a király még Budapestre utazása előtt külön kihallgatáson fogadta. Az a kihallgatás állítólag összefüggésben van *Sternberg* grófnak egy rópiratával, amelyben az a Landwehr miniszteriumot nagymérvű szabálytalansággal vádolja. Az ötnegyedórás tartott kihallgatásnak hír szerint az lett az eredménye, hogy *Steinitz* tábornok ellen a király parancsára becsületbírósági eljárás indítanak meg.

— **Felolvasás.** A „Magánisztviselek Otthonában” november 26-án, szombaton este dr. *Huszár Vilmos* tart felolvasást „Moral és az irodalom” címmel.

— **Roosevelt leányának balesete.** Newyorkból jelentik: *Roosevelt* Aliz és társalkodónője, *Cillet* kissasszony, gépkocsin ment *Tostowól* Connecticutba. A gépkocsi fölborult, de erős rázkódáson kívül nem történt bajuk a benne ülőknek. A koci teljesen összetört.

Huszonnyégyszáz karambolverseny. Érdekes karambolmérkőzés folyt le Páris egyik kávéházában: Cohen és Lanzsand mesterek között. A versenyzők teljes huszonnyég órány keresztül játszóttak folyvást gázfény mellett, anélkül hogy a kimerültség különösebb jeleit mutatkozott volna rajtuk, csupán szemüket erőltették meg nagy mértékben. A játéknak számos szemlélője akadt, azonkívül két masször és két orvos is jelen volt a versenynél, de egyikőjük segélyére sem volt szükség. A díj ezer frank volt. A közönség egyre növekedő érdeklődéssel és izgalommal várta a verseny végét. Este tizenegy óra felé, amikor a zsüri kijelentette, hogy már az utolsó negyed óra van hátra, a játékosokat csak tizennyolc szem valasztotta el egymástól. Egyszerre fölhárgzott a kiáltás: Még egy perc! Lanzsandnak ekkor 3225, Cohennek 3196 szeme volt. Utoljára azonban Lanzsand került lökére, aki még tizenhárom szemet csinált, ugy, hogy ellenfelét összesen negyvenkét szemmel multa felitta. Mindkét játékoson lépésmérő volt; amely kimutatta, hogy a nyertes huszonhat, a vesztes fél ellenben csak husz kilométernyi utat tett meg játék közben.

Aranylakodalmok. Szegzárdról írják: Amerpi Ferenc 48-as hónapja ma délelött tartotta Szegzárdon aranylakodalmát nejével, *Hausnecht Évával.* Az aranylakodalmom a boldog öreg házaspár gyermekei, és számos unokája, rokonsága és sok tisztelője vett részt.

Szocialisták katonaj programja. A demokrácia terén a legelőbbrehaladott államok közé tartozik Svájc és ugyalátsz, hogy ennek a köztársaságnak a szocialdemokrata pártja is új ösvényeket szab a munkások politikai agitációjának. Megtörtént legalább az, amit eddig alig tartottunk valószínűnek: a svájci szocialdemokrata párt lelépett a militarizmus kérdésével szemben eddig követett merev tagadás álláspontjáról és pozitív követeléseket tartalmazó katonai programban állapodott meg. Most tartják Zürichben a svájci szocialdemokraták 300 küldött jelenlétében ezidei pártgyűlésüket, amelyen új pártprogramot fogadtak el. Ennek a programnak a keretében kimondták azt is, hogy hozzájárulnak a katonaság újjászervezéséhez, ha az határozottan megtölti a katonaságnak a sztrájkoknál való közbelépését és ha a tiszteket és a tiszteket maga a legénység választja. Majdnem egyhangulag ellenben elvetette a pártgyűlés azt az indítványt, hogy a katonák az este, ha sztrájkok elnyomása végett fegyverbe szólitának, tagadják meg a szolgálatot. A svájci szocialdemokraták tehát hivatalosan szakítottak tehát a tiltakozás és tüntetés fegyverével és céljaikat a pozitív törvényalkotás terén karják elérni. Nyilvánvaló, hogy ott, ahol a szélesebb néprétegek résztvesznek a törvényhozásban, felelősségérzetük is nagyobb, mint ott, ahol ki vannak zárva a törvényhozó-testületekből.

Dr. Térey Gábor kitüntése. A hivatalos lap mai száma közli, hogy a király dr. Térey Gábert, az Országos Képtár igazgató-örét osztály-igazgatóvá nevezte ki.

Megszékölt fürdőbérlet. A Bécs melletti Badenből jelentik: az ottani fürdő- és gyógyintézet bérleje Endletzberger dr. egy negyed millió korona adósság hátrahagyásával nyolc nap előtt elúnt az őta nem tudják merré jár. Endletzberger dr. hitelőzői közé tartozik Baden községen kívül, melynek 20 ezer korona bérrel tartozik, több badeni kereskedő. Régen beszélték, hogy a bérlo anyagi gondokkal küzdök, de törvényes beavatkozástól óvakodtak, nehogy Endletzberger dr. hitele még jobban megrendüljön, másrészt meg Endletzberger dr. azzal hitette hitelezőit, hogy apósa ki fogja egyenlíteni adósságait. Csak mikor a hitelezők már nem akartak tovább várakozni s követeléseiket törvényes uton akarták érvényesíteni, tünt el Endletzberger. Romlását az okozta, hogy jövedelmén jóval felül költekezett.

A Budapesti Korcsolyázó Egyesület tudatja tagjaival, hogy a megenyhült időjárásra való tekintettel a beiratásokat további intézkedésig csúszórtókon reggeltől kezdve a városi irodában (IV. Bécsi-utca 3.) tartja meg.

A milliomm leánya. Philadelphiából jelentik: Miss Wood Marianne, az ismert milliomm leánya nagy zavarba hozta családját és az idegen emberek jól mulatnak rajta. A társadalmi életet oly unalmasnak találta, hogy egyszerűen elhatározta, hogy elszegődik szobalányának. A milliomm leánya most takarít, főz és füt, gazdájának nagy meglepedésére, aki heti 16 shillinget fizet neki. Miss Wood azt állítja, hogy csak most éri igazán jól magát, mert valóságilag hasznosat cselekszik. Különbön negyedszer történik, hogy Miss Wood szüleit zavarba hozza. Volt már színész, szabónő és betegápolónő is.

Sztrájkok mindenfelé. Bécsből táviratozzák: A szénmunkások tegnap tartott gyűlésükön elhatározták, hogy ma reggel sztrájkba állnak. Az elégedetlen munkások bizalmi férfai tárgyaltak a nagykereskedőkkel, de megállapodásra nem jutottak s így ma reggel megkezdődött a sztrájk. A sztrájkolók száma 700, ezek közül 300-an a Nordbahn szénraktárainak az alkalmazottai, 400-an pedig a szénnagykereskedők. — *Lorientből* táviratozzák, hogy kétezer munkás elhatározta az általános sztrájkot, szolidaritásnak jelente ki magát a már sztrájkoló lóporalmi munkásokkal. — Kétezer bresli fegyvertári munkás is, kik azonosítják magukat lorienti társukkal, elhatározta az általános sztrájkot. — *A touloni* dokkmunkások szövetsége pedig, vonatkozásal arra a felzólításra, hogy egyöntetien járjanak el a lorienti és bresli munkásokkal, felvetette az általános sztrájk kérdését, de határozatot nem hozott.

Egy honvédszázados öngyilkossága. Varga Gyula nyugalmazott honvédszázados, az éjszaka Kispesten, moriummal megmérgezte magát. Varga 1848-ban Görgey tábornok alatt mint hadnagy szolgált és a világsí fegyverletélnél is jelen volt. Később, miután hét évig külföldön bujdosott, besorozták az osztrák seregbe, onnét pedig a honvédség szervezésekor álléptek annak kötelékébe és százados lett. 1889-ben nyugdíjazták s akkor Kispestre költözött. A hatvankilenc éves öreg ur az utóbbi időben nagyon aggodott szembaja miatt és attól tartott, hogy megvakul. Ebben az aggodásban követte el tettet. Az éjjel 11 órakor, amidőn háznál már aludt, moriumot vett be s néhány óra mulva meghalt. Halála előtt reszekelő kézzel ezt írt egy darab papírra:

— *Féltem a megvakulástól*

Karácsonyi vásár. A fővárosi tanitónok és övönök betegségitő bizottsága december 4-étől 23-áig karácsonyi tárgyvásárt rendez a magyar tanitók otthonának József-körút 8. sz. alatti helyiségében. Vasárnaponként délelött 9 óratól 1-ig, azonkívül minden kedden és pénteken délután 4 óratól esti 7-ig fognak árusítani.

A tescheni kaszárnya halottjai. Teschen városában még most is szóbeszéd tárgya a kaszárnyában történt gyilkosság. A hétéfő virradó végzetes éjszakán Grusz Ferenc 54-ik gyalogezredbeli hadnagy kaszárnya-ügyeletes volt; a zászlóalj-ügyeletes szolgálatot pedig Schwab, a 6. század őrmestere teljesítette azon az éjszakán. Az őrmestert a hadnagyt ezt megelőzőleg több ízben megintette volt már, hogy rosszul bánik a legénységgel. Vasárnap délután Schwab őrmester, dacára annak, hogy szolgálatban volt, lement a kámba és egész délután ivott, ugy, hogy este tökéletesen lerészegedett. Mikor Grusz hadnagy a dologról értesül, rögtön maga elé hivatva a kötelességéről megfelelekedett állított a tiszt ügyeletes szobába. Schwab őrmester, mielőtt a parancsnok engedelmekedett volna, bement a saját szobájába és magához vette szolgálati revolverét. Akkor aztán megjelent a hadnagy előtt, aki szigorúan megróttá. Az őrmester válasz helyett előrántotta revolverét és négyszer rálőtt a hadnagyra, aki azonnal meghalt. Schwab aztán maga ellen fordította a fegyverét és szíven lötte magát, ő is rögtön meghalt. A szerencsétlen hadnagy hulláját Müglitzbe szállítják, ahol édesapja valamikor cukorgyári igazgató volt.

As innsbrucki olasz diákok. Innsbruckból táviratozzák, hogy ma ismét 31 olasz diákot becsátottak szabadon és rendőri fedezettel a vasútra kísérték őket. Most még 46 olasz diák és a trieszti Popoló főszekerestője van fogságban.

Megkerült gyilkos. Bécsből jelentik: A Schottenwaldban néhány hét előtt valóki meggyilkolta Teifel József 60 éves börtöndöst. Teifel ugyanis rendszeren minden vasárnap elcsalt feleségével Bécs környékén. Így lett október 16-án is. Már beesedelett, mikor az öreg pár hazafelé igyekezett. Útközben három subanccal találkoztak, akik nagyon gyanusan viselkedtek. Hogy elkerüljék őket, mellékúra tértek át. A három csavargó azonban hirtelen ott termelt s egyikük Teifelre lőtt. Az öreg ember szó nélkül összerokkadott, s mielőtt a kórházba szállították, meghalt. A napokban a bécsi rendőség letartóztatott egy tolvajbandát, mely a kereskedők kirakatait fosztogatta. Az egyik tolvajnál, Watzek Rezső csipészegédnél több revolvert találtak; s a vallásánál beismerte, hogy a fegyvereket lopta és 6 löte le az egyikkel az öreg Teifel Józsefet. Tagadta, hogy a tettet szándékosan követte volna el; s azt állítja, hogy csak ki akarta próbálni a fegyvert, de a szótőben nem vette észre, hogy előtte emberek haladnak. Watzeket, kit már néhányfőző megörökített a rendőri krónika, letartóztatták.

A polignanói családi dráma. Rövidei már volt szó lapunkban arról a véres családi drámáról, amely még most izgatottságban tartja Polignano olaszországi városát. Pellegrini Nicolo városi orvos még 1902-ben gyógykezelté Gialluisi Domenico nevű földmivesnek a feleségét. A házál megismerkedett a földmives Apollonia nevű leányával, akit házassági ígéretekkel elcsábított. Az apa, amikor nyomára jött az orvos úzelmeinek, pört indított ellene, a város pedig megfosztotta őt hivatalától. A törvényszék Pellegrinit az első forumon egyévi fegyházra ítélte, a felebbviteli bíróságok azonban felmentették. Ettől az időtől kezdve állandó lett az ellenségeskedés Pellegrini és Apollonia családja között, amelyekkel nagy társadalmi különbség is választott el egymástól.

Pellegrini apja ugyanis gazdag kereskedő Polignanóban, bátyjai is mind jobb állásokat töltöttek be, testvérei közül Pasquale tanár, Paolo postátiszt, Vito pedig gyártulajdonos; Apollóniának bátyja, Giuseppe és Oronzo bérkocsiosok, leánytestvérei pedig munkások. A Gialluisi-család tagjai, felmentése óta több ízben megátámadták Pellegrini doktort és fenyegettek, hogy le fogják ütni miert is állandóan revolverrel járt. A tragédia Polignanóban egy elhagyott utcájában következett be. Pellegrini Nicolo öccsével Paoloval jött a szűk Garolafó-utca és találkozott a Gialluisi-család tagjaival. Idegen szemtanu nem volt jelen, a dráma lefolyását nem lehet megállapítani, valószínűleg azonban Gialluisi Giuseppe és Oronzo az orvost és öccsét meg akarták kélni, akik revolverrel löttek támadókra. A szűk utcában valóságos harc fejlődött ki, amelyben Apollonia apja, három golyótól találva, holtan rogtott össze, Apollonia súlyosan megsebesült a torkán, az orvos több halalos szurást kapott és a többiek is Gialluisi Giuseppe kivételével mind megsebesültek. A csendőrség csak a véréngeszt végeztével érkezett a helyszínre. Pellegrinit lakásán két orvostásra vetto ápolás alá, de már néhány óra mulva ő is meghalt. Polignano a véres esemény óta valóságilag két pártú osztott, amelybe a szocialista izgatás folytán a párt-szempontok is belekeveredtek. A város intelligensbb köreinek hangulata *Labate* doktor ellen fordult, aki Pellegrininek volt az utódja, a városi orvosi hivatalban és attól tartott, hogy Pellegrini felmentése után újból elfoglalja hivatalát. Hogy ezt megakadályozza, folyton izgatott ellene és azt tartják, hogy ő bujtotta fel Gialluisiüket is a bosszúllásra.

Hivatalának áldozata. Berlinből táviratozzák: *Langerhans* Róbert dr. orvos, az ismert berlini városi tanácsos fia tegnap hosszú szenvedés után meghalt. Egy tuberkulotikus dagamatot boncolt és közben vérmérgezést kapott, a mely halálát okozta a 46 éves férfinak. *Langerhans* sokáig volt Virchownak assistense.

Sztrobant revolver. Karénsebesről írja levelezőnk: Két román ember revolvert vásárolt Koch Vilmos kereskedő üzletében, agodalmauk volt azonban a revolver szerkezetét iránt és azt mondta, hogy nincs elzárója. Koch kiment az üzlet elé és ott megtölte a tizenköt milliméteres revolvert, vizsgálgatni kezdte. A revolver hirtelen sztrobant és nyolc embert megsebesített, egyik darabja pedig *Oszimics* Ödön Jugi kereskedő kalapját érte.

Házasság. Tamás Lázár államrendőrségi tisztviselő eljegyezte Márton Irma székessővárosi tanitónét.

Halálosok. Turócszentmártonból látogatják, hogy ott *Stefanovics* Milos doktor ma 51 éves korában meghalt. *Stefanovics* ifjú korában posztonyi ügyvéd volt, a nagyon élénk szerepe volt a nyolcvanas években a pánszláv és a tót nemzeti mozgalomban; számos püre is volt, s nem egyszer ült államfogházban. Az utóbbi években *Stefanovics* a turócszentmártoni Tatra-bank igazgatója volt.

Radviczil Lajos herceg tudatja, hogy neje *László-Szászay* Anna november 21-én Gmundenben meghalt. Benko Antal olmtúzi váraparancsnoknak volt a fia és mint tengerészti tiszt bent az egész világot, érdekes munkában írta meg élményeit, gyarapítva velük a földrajzi ismereteket. Utóljára a *Zrínyi* hadihajón utazott.

A jótékonysság olitárja. A pesti izraelita hitközség választmányának november 19-án tartott ülésén jelentést tettek az utolsó ülést óta befolyt adományokról. A nagyból adományok a következők:

A szegénygyámoltatására: hatvani Hatvany-Deutch József 2000 K., báró Schossberger Nándor 2000 K., Hollitscher B. Lipót 700 K., Weisz Fülöp 500 K., Fleischmann Edu és Sommer Ignác 400 K., Fuchs Vilmos, Latzko Károly, Latzko Sándor 400—400 K., upesti Wolfner József 300 K., Brill Henrik Géza, dírszai Dirsztay Béláné, madarasi Beck Miksa, Herzfeld Zsigmond, Stern Alfréd, Ágoston Lajos, upesti Wolfner Lajos, upesti Wolfner Nándor, Linzer Károly és fia éeg, Kallmann testvérek, N. N. 200—200 K., özvegy dr. Beck Sámuelné, öz. Klein Zsigmondé, Saborsky Edu, Kern Róbert (Bécs), Kohner Ágost, Friedmann Lajos, Schmidt Albert, Langfelder Vilmos 100—100 K. — A kórház javára: Sternthal Adolf 1000 K., J. E. urnó 400 K., Kramer Rudolfné, Hay Gyuláné, Finger Erzsébet gyermekei, Hollitscher B. Lipót, Machlup Ella 100—100 K. — A Bródy Adél-gyermekkorház javára: néhai ilenfalvi Linzer Károly családja 500 K., a „Neues Pester Journal“ útfán 310 K., 50 fillér, Hollitscher B. Lipót, Kohner Ágost, Weisz Fülöp 200—200 K., Finger Erzsébet gyermekei, N. N. 100—100 K. Az izr. fiárvaház javára: Kohner Ágost 200 K., Hollitscher B. Lipót 100 K. A kiházasítási gyűjtőalapon javára: néhai ilenfalvi Linzer Károly családja 500 K. A Tanító-egylet javára: hatvani Hatvany-Deutch József 1000 K. A Chebra Kadisa javára: J. E. urnó: 300 K., hatvani Hatvany-Deutch Sándor 200 K. Az izr. Nőegylet javára: J. E. urnó 200 K., Hollitscher B. Lipót 100 K. A Rabbi-közintézet javára: hatvani Hatvany-Deutch Sándor 200 K. Továbbá a következő alapítványok: hatvani Hatvany-Deutch József, néhai hatvani Hatvany-Deutch Laura gyermekei nevében, a kórház női betegosztályában való 6 ügy-alapítvány alkötésére 24.000 K. Eppinger László, házbersegély-alapítványul 10.000 K. Hay Ima és Rozália jótékonyssági alapítványa 10.000 K.

Alkoholelles munkásségviselőt. November 30-án este nyolc órkor tartja alakuló közgyűlést a Magyarországi alkoholelles munkásségviselőt. A közgyűlést a magyarországi könyvtörök szabálytalan helyiségében (Kerepesi-ut 33.) tartják.

Letartóztatott ékszerlovaj. A rendőrség az éjjeli órákban letartóztatta *Csajók* János szolgált ékszerlovás miatt. A tolvaj egy gazdag özvegyasszonnyal volt szolgálatban. Urnőjét 15.000 koronányi ékszer esent el. Ma tetten érték a letartóztatott. Az ellopott értéktárgyakból 9000 korona értékűt megtaláltak nála, a többit elzalogosította.

A rendőrség hírei. A civakodás vége. *Deverics* István dagály-utcai kocsmáros ma összehívta a feleségével. A civódás annyira elmérgesedett, hogy *Deverics* két rántott és három zsúrát ejtett a feleségén. Az egyik zsúrú felcsúszta a szerencsétlen asszony basát. *Deverics* a Rókusba szállították, férjét pedig letartóztatták. — *Ismeretlen helyen.* Tegnap este az Üllői-ut és Orszay-ut kereszteződésén egy 60—65 éves jól öltözött öreg ur hirtelen rosszul lett. Be akarták szállítani a szegényes Szent István kórházba. Utközben azonban meghalt. Valószínűleg szívizomhártya érte. Az ismeretlen halottat a törvényszéki orvostani intézetben helyezték el. — *Elfogott kiróbalposztoló.* A rendőrség letartóztatta *Paulovits* József mérszázadosát, aki lopásért már többször volt büntetve. *Paulovits* az utóbbi időben több kirakatot fosztott ki.

(X) **Kiss azerencsése nagy!** Vásároljon osztálysorsjegyet Kiss Károly és Társa bankháznál, Erzsébet-kört 10. szám alatt.

(X) **Ujabb vasutas-sztrájk.** A kecskeméti vasutasok körében nagy mozgalom indult meg. Szerencsére ez a mozgalom nem veszedelmes, sőt részükéről épp oly jóhiszemű, mint hasznos. Az a hazafias elhatározás érelődött meg bennük, hogy idegen kutyvalékok, más orszárból nagy reklámmal idehozott ártalmas szeszes italokat nem szállítsanak tovább. Nem akarják, hogy becsapják az országot akkor, mikor az „Első Alföldi Cognac-gyár Részvénytársaság“ a legkitűnőbb barack-cognakot, gyümölcs-pálinkát gyártja, s hogy ezeknek hasznát minél szélesebb körben érezhessék, olcsó árú szabnak neki, sőt mindenkinek ingyen küldik kívánatra a „Barack Híradó“-t Kecskemétre.

(X) **Női fehérművek divatos, szolid kivitelű.** Mersékelt, szabott árak mellett kaphatók Kunz József és Társa cégnél (Budapest, V., Deák-tér 1.) Menyasszonyi kelengyék állandóan megtekinthetők.

Gyermekrablás a fővárosban.

Budapest, november 23.

Péterváron kezdődik, Párisban folytatódik és Budapesten drámai részletekkel bővül az alábbi történet, amely ezzel elért legizgatottabb fejezeteihez. A történetben legtöbbet szerepel egy *Courtain* nevű dunszágad párisi fogorvos *Courtain* nevével évvel ezelőtt Orszárgyámban járt s ott megismerkedett egy föltűnően szép nevelőnővel, *Wolf Etelle*. Az ismeretségi folyamán beleszeretett a leányba, a leány nem szerette őt, de tudta, hogy gazdag ember, nem utasította vissza udvarlásait és mikor megkérte, hozzáment feleségül. Mint férj és feleség tértek vissza, *Courtain* és a nevelőnő Párisba. Egy ideig nem zavarta házasságukat semmi, a férj gyarapodása, megszokták Párisból és itt Budapesten állapodtak meg. A Csömör-ut 85. sz. alatti házában berendezték maguknak az egész első emeletet, a házmester által felküldött bejelentőlapra *Reichmann* mint nagyzó írta a nevét.

Courtain fogorvosra feleségének hűtlensége csak annyiban hatott fájdalmasan, hogy magával vitte imádásig szeretett *Josphine* leánykáját is. A magán-detektívek egész seregét fizette, hogy megtudja, hová szökött felesége, és nemrég megtudta, hogy felesége *Reichmann* Jakabbal együtt Budapesten tartózkodik. Időseletét és miután sikerült megtudnia a szökevény pár lakását, elmondották neki azt is, hogy kis leánykája az Aréna-ut elemi iskolába jár.

Ma delután 2 órkor egy bárkocsi közeledett lassan az Aréna-uton az iskola felé. A kocsi mellett a gyaloguton *Courtain* fogorvos ment, minduntalan visszafordulva. Hirtelen megpillantott egy uri módra öltöztetett leánykát, amint több pajtásával mosolyogva ballagott az iskola felé. Kiragadta a gyermeket a leányok közül és maga után vonozolta a kocsihoz, amely aztán elhajtott.

Az izgalmas jelenetnek sok tanúja volt, akik rémületen megint gyermekrontásra gondoltak és akik ép lába volt, utánarohant a kocsihoz.

Siklós Aladár ügyvéd el is érte a kocsit, megragadta a kocsizabláját, majd kinyitotta a kocsit és követelte a lovát a gyermeket. *Courtain* franciául beszélt, *Siklós* magyarul rivált rá, utóbb tört németsséggel esküszött *Courtain* égre-földre, hogy gyermeket lopta be a kocsihoz. *Siklós* ügyvéd azonban nem tárgyott és *Courtain* kénytelen volt a leánykával föimenni az iskola igazgatójához, *Stolnár* Lászlóhoz. Itt aztán könyvekre fakasztó jelenet játszódott le, mert a leány egyre azt hajtogatta, hogy *Courtain* nem apja neki, és hiába kö-

nyörgött, sirt a szerencsétlen apa, hogy ismerjen rá, a leányka ragaszkodott tagadásához és *Reichbaum* Fényának mondta magát. Összereszkadva viték *Courtain* a kerületi kapitányságra, ott aztán kiderült ártatlansága. A szegény ember azt hitte, hogy a saját gyermekét hurezolta el, pedig az csakugyan *Reichbaum* Fénya volt, egyik gyermeke felesége csabitójának. A kis Fénya a negyedik osztályba járt, *Courtain* leánya pedig még csak az első osztályba.

A borzasztó tévedés kiderülése után *Courtain* elbocosította a rendőrség a szerencsétlen apa most már alkalmasint törvényes uton fogja magának követelni leánykáját.

FŐVÁROS

(*) **A régi parlamenti épület sorsa.** A Sándor-utcai régi parlamenti épület fölhasználása dolgában többféle terv merült fel; ezek közül azonban a főváros hatósága egyiket sem találta elfogadhatónak. Legutóbb a vallás- és közoktatásügyi minisztérium kérte a fővárost, hogy az épületet egyetemi célokra engedje át. Ebben a tárgyban a kormány a főváros között hosszabb szóbeli tárgyalások folytak s ma vegyes bizottság vitatta meg a dolgot *Vasiliévits* János tanácsos elnöke alatt. A kormány *Tóth* Lajos miniszteri tanácsos képviselte. Abban állapodtak meg, hogy a közoktatásügyi minisztérium berbeveszi a régi parlamenti épületet egyetemi célokra az 1905. évi január elsejétől számított hat évre, vagyis 1910. évi december hónap végéig, évi 10.000 korona béért. A minisztériumnak joga lesz az épületet a szükséges átalakítások alá venni, ugy azonban, hogy a történelmi beruházások a szerződés lejártával a főváros ingyenes tulajdonává lesznek. Ez alatt az idő alatt az összes költségeket s a fenntartás költségeit a minisztérium viseli. Ezeket a megállapodásokat a kormány és a főváros jóváhagyása elé terjesztik.

(*) **Az ó-budai villamos vasút fejlesztése.** A kereskedelemügyi minisztérium értesítette a főváros hatóságát, hogy záros határidőben elvárja a jelentéstételt az ó-budai villamos vasút vonalának a Filatóri gátig való meghosszabbítását egyben történekről, valamint a szentendrei és a vasutnak villamos átazero történelmi átalkötésére ügyére vonatkozó határozmányokról. Minthogy pedig a helyi érdeklődő vonatok Pálffy-térig való ártatlanságának az ideiglenes határideje december 31-én lejár, erre az időre pedig a villamos átazero való átalkötés meg nem történhetik, lehátja a minisztérium a fővárost, hogy a Pálffy-térig való ideiglenes továbbközlekedés engedélyét írtán már kellő időben megfelelő közgyűlési határozattal hozzon.

SZÍNHÁZ, ZENE

** **Filharmoniai hangverseny.** Haydn C-dúr szinfóniájával kezdtek filharmonikusaink mai harmadik hangversenyük műsorát. Ez a zenaiális alkotás, mely medve-szinfonia néven ismeretes, mivel utolsó tételében a nagybőgők igen érdekesen utánozzák a medve-táncot, a mai hangversenyen is egyedül képviselte a klasszikus zenét és a jerekedő öszvegű előadásban rendkívül tetszett. Ezután három újdonság halottunk, amelyek mindegyike megérdemelte, hogy filharmonikusaink felvegyék műsorukba. Az első újdonsággal foglalkozunk először, nemesak azért, mivel a program sorrendjében is első helyen áll, de azért is, mert magyar szerző műve és pedig igazi tőntum megnyilatkozása a négytételű *Serenata sinfonica*. *Demény* Dező, a jeles fiatal szerző nem profizionátus zenész, de a tehetsége révén teljes joggal mondhatja magát annak. Csak szabad íráiban foglalkozik zene szerzéssel, különben a budai várpalota káplánja. Műve nem ragaszkodik semmiféle programhoz, hanem önálló, eredeti és invenciózus. Ugyazólván dalok ezek, melyeket énekelni lehet és amelyek első hallásra behízelgők. E mellett szemelött tartja a szonáta-formát és sohasem téveszti el, hogy formailag a klasszikus zene szolgálatában áll. *Demény* Dező különben autodidakta, aki saját szorgalmából tanult meg hangszerelni. Témáit, amelyek kö-

zül a mellékáriák is értékesek, nem igyésznek lárnyásan és hatást vadászva instrumentálai, hanem az egyes tételek hangulatához alkalmazva, mindenkor izélesen osztja föl az egyes hangszerek között. A zenei formáknak csaknem minden néme alkalmazva van művében, a legegyszerűbb tételnek kidolgozásától kezdve a kánonig. A mai bemutatón megérdemelt sikert aratott és filharmonikusainkat is csak dicséret illeti azért, hogy egy új tehetségnek ismét alkalmat adtak a szóhoz jutásra. A második műjében szerepelt az est vendége, *Marteau* Henri genfi hegedűművész, aki már a múlt évben is magára vonta a figyelmet és számos hívet szerzett játékaának. Ez alkalommal *Sinding* hegedűversenyét adta elő, amelyet először volt alkalomunk hallani. *Marteau* nem ok nélkül választotta *Sinding* művét. Lágy, behízog tónusának nagyon megfelel ez a hegedűverseny. *Marteau*, akinek nyugodt játéka, széles tónusa, egyeletes technikája egyaránt dicséretes, a mai hangversenyen igrási sikert aratott. Két ráadásal is kellett kedveskednie a szűnni nem akaró tapsokra. Schubertől és Bechtől játszott, az előbbi zenekar-kisérlettel, ami ritkaságzásmba megy ráadásul. Befojesésül *Csajkovszkinek* Capriccio Italiano-ját adták elő, amelyben *Csajkovszki* elaszországi impresszióját örökítette meg azzal a csodálatosan bizzar harmonizáló stílussal, amely *Csajkovszki* egyéniségét legjobban jellemzi. (L.)

Annis Vivanti leánya. Annie Vivanti, az olaszok világhírű költőasszonya, mostanában egy újabb remekével készül ámulatba ejteni a világot. Ez az újabb remek: kilenc esztendő leánya. *Vivanti*. A kis csodagyermek elsőrangú hegedűművész, aki Prágában *Sefcik*, Monte-Carlóban *Marescalli* tanítványa volt s ma már szélesebb körben is beszélget magáról. Januárban a költőasszony leánya, akinek *Charlres* Viviane a családi neve, a nyílvanosság előtt is be fogja mutatni művészetét.

Szigeti Deszö hangversenye. Néhány esztendő óta Párisban nagy feltűnést kelt *Szigeti Deszö* fiatal hazánkba művészi játékaival. *Szigeti Deszö*, aki a híres *Columbia* zenekarának tagja, a francia kultuszminiszter officier d'Académie-nek nevezte ki. Legutóbb a román udvarnál játszott és a királytól legmagasabb elismerését fejezte ki művészi játékaért. *Szigeti Deszö* *Hubi* Jenőnek egyik legtehetségesebb tanítványa. Budapesti hangversenye pénteken, december 2-án lesz a Royalszálló termében és Goldmark, Beel, Lalo, Hubay, Saint-Saens, Tschaikowsky műveiből fog előadni. Jegyek a „*Harmonia*” zeneműkereskedésben (Váci u. 20.) kaphatók.

Uj Pomponette. A Fecskefészek operettjében Pomponette szerepét Kornai Bertá betegségre miatt Szentgyörgyi Lenke vette át.

Hangversenyek. Holnap érkezik Budapestre *Calvé* Emma és szombaton, november 26-án tartja meg hangversenyét a Vigadóban. A nagy énekesnő csak az egyetlen alkalommal lép most a budapesti nagyközönség elé. A hangverseny következő napon már el is utazik. *Calvé* Emma nálunk is jelenléti Felicien Dávid de Mysoli című dalát, amelyylel bécsi hallgatóságát a minap lázba ejtette. *Gmeiner* Lulu dalszövege december 9-én lesz a Royalszállóban. A hangverseny iránt nagy az érdeklődés és máris sok előjegyzés történt. *Siklós* Albert zeneszerző is közreműködik a hangversenyben. *Hartmann* Arthur hegedűművész december 14-én lép önálló hangverseny keretében a budapesti közönség elé. *Hartmann* magyar szülök gyermeke, de *Newyorkban* született. Szülei azonban magyarok nevelték és *Hartmann*, akinek külföldön már nagy hírneve van, mindennél magyar művészként szerepel. Hangversenye *Felicien* Charlotte operatőresnő is közreműködik. Jegyek mind a három hangversenyre *Méry* Bélánál kaphatók.

tere 4. sz.) ülést tart, melyen dr. Exner Teréz. „Az önkormányzati adóterhe Magyarország” címmel fog felolvasni.

Magyar Építőművészek Szövetsége rendkívüli egyetemes ülést tartott saját helyiségében, melynek egyetlen tárgya a kormányhoz intézendő memorandum előterjesztése volt a képzőművészeti tanács pályabíráskodása dolgában. A szövetség az építéset fejlődése érdekében károsnak tartja éppen a kultuszminiszter által kezdeményezett azt az intézkedést, hogy a nyilvános pályázatok elbírálásánál rendszeresen az országos képzőművészeti tanács építészeti szakosztálya végzi a pályabírói tiszteit. Ez ellen foglal állást a szövetség a memorandumban és több pontban mutatja ki ennek káros voltát. A memorandumot *Jámbor* Lajos terjesztette az egyetemes ülés elé, melyet nagy tetszéssel fogadtak s elhatározták, hogy küldetésileg nyújtsák át a közoktatásügyi, kereskedelmi, belügyi és igazságügyminiszternek.

Nyiltér.

Eladó

Gyönyörű ponyy-fogat: egy pár csinos apró ponyy-ló és alig használt díszes kocsi (vagonettel), hosszüléssel hat gyermek, vagy négy felöltő számára, továbbá levetető tetővel (pavillon). — Crim „Ponyy” jelű alatt a kisadoban.

E rovalban közöltékört nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

TÖRVÉNYSZÉK

§§ A „Munkásokon visszafélési.” A Magyar Szó meg 1900. februárjában *A munkásokon visszafélési* címen cikket közölt, amelyben súlyos vádakkal illette a háziipari szövetséget igazgatóságát. A cikk az állami építési hivatal két kiküldött szakértőjét: *Baranyai-Blum* Béla műszaki tanácsost és *K. Virág* Andor főmérnököt is hevesen megtámadta. Azt állította róluk, hogy a visszaféléseket az ő tudatlank és hozzájárulásukkal követették el. A megvádolt két tisztviselő nyomtatvány útján elkövetett rágalmazás és becsületesítés miatt emélt panaszt a cikk szerzője, *Vajda* Ede ellen. Vajdát a budapesti esküdtörvényszék csak a becsületesítésben mondta ki vétkesnek, mégis hat letti fogháza és négyéves korona pénzbüntetésre ítélte. Vajdát annál súlyosabban érte a szigorú ítélet, mert időközben az Operaház tisztviselője lett, állásától azonban az ítélet következtében felfüggesztették. A Kuria ma foglalkozott az ítélet ellen benyújtott semmisségi panaszokkal. A Kuria megemissítette az esküdtörvényszék ítéletét és az enyhítőszakasz alkalmazásával hetven korona pénzbüntetésben szabta meg *Vajda* büntetését, mert közérdeklől és jóhiszeműen írta meg cikkét.

§§ A svájci nép akarata. A st-galleni kantont lakossága tudniillik nagy akélet indított, hogy a gyermekgyilkosságért halálra ítelt *Keller* büntetését létörtönbüntetésre változtassák. Hosszu idő óta tudniillik el-ször hozott halálos ítéletet a svájci bíróság. St-Gallenből táviratozták ma, hogy a kantoni nagytanács ma 156 szavazattal egy ellen életfogytig tartó létörtönbüntetésre változtatta a halálos ítéletet.

TÁVIRATOK

Berlin, november 23. A Reichsstaeger jelentti: *Vilmos* császár tegnap *Charlottenburg*-ra kúlvonulatában fogadta *Szigény-Marich* osztrák-magyar nagykövetet, aki uralkodója köztintát nyújtotta át.

A hollandi gyarmatok elárverezése.

Hága, november 23. A második kamarában ma a *szocialista* *Vankból* az indiai költségvetésre vonatkozó vita során ismét azt indítványozta, hogy a gyarmatok nagy részét árverezésk el és a katonai expediciók útján való terjeszkedés politikájának vessenek véget. Szólv nem tart attól, hogy az ilyen eladás nemzetközi bonyodalmat okozhatna és akarja bizonyítani, hogy a gyarmatok francia vagy angol uralom alatt jobban vezethetők, és felvirágoztathatók. A németalföldi gyarmatbirtokok kisebbitése sürögősen szükséges, mielőtt a nagyhatalmak hatalmukba ejtenék e birtokot.

A hágai uj konferencia.

Bécs, november 23. Minden európai hatalom válaszolt már Roosevelt elnök felhívására a második hági békekonferencia tárgyában, csak Japán nem, mert a tokiói kormány előbb tudni akarja más államok és elsősorban Oroszország válaszáat. Az európai hatalmak eivben hozzájárultak az Egyesült-Államok elnökének felhívásához.

Közgazdasági távirat.

Bécs, november 23. Eladalfott buza tisztavérték 10.65—11., búnsági 10.45—10.75, mosoni 10.25—10.50. Rozs 8.—8.20, postmegyei 8.—8.15. kor. Tengeri, magyar 8.—8.15, La Plata 8.70—8.90. Zab 7.20—7.70, válogatott 8.05 kor.

Szerkesztői üzenetek.

— Kéziratokat nem adunk vissza. —

Sz. J. Nagybecskerek. Az 1900-iki népszámlálás kor Arának 58,905, Temesvárnak 49,324 volt a lakosa; Az 1903. év végére kizsámított lakossága Arának 60,000, Temesvárnak 55,500 volt. — **B. P. T. I. Nem. 2. Nings.** — **A. S. Rétaiap.** E. Az ipartörvény rendelkezésel szerint az üzletvezető „magasabb munkákkal felruházott” alkalmazott és hatheti felmondásra tarthat igényt. Azokat az eseteket, amelyekben felmondás nélkül is elbocsátható, egyenkint sorolja föl az ipartörvény. Ilyenek pld. ha hosszabb ideig igazolás nélkül távol marad az üzletből, a rábiztosított hulladék kezeli, munkaadóját becsületében vagy telleg megsérti, stb. 2. Ha elcsúszolásra, lejár szerint vette át az üzletet, az évi leszámolásnál mutakozó hiányt az üzletvezető tartozik megtérteni, az esetleg mutakozó fölösleg pedig szintén őt illet meg. — **Dombóki előfizető** Igen, szeged bélet horobban geritáltak le Gellért puszkót a pogány magyarok a ma róla elavezett hegyről. — **327.393. sz. előfizető.** Akármelyik budapesti könyvkereskedésben megkaphatja a kívánt könyvet. — **42070 sz. előfizető.** A mestani paramenti viszonyok mellett nem lehet jóslat-szóba locsalakozni. Azt hisszük, a mestani képviselőház aligha fogja a kérdéset törvényjavaslatot letárgyalni. — **K. S. Tapolczna.** Pozsony, Temesvár vagy Brassó ajánlatos a célból. Legokosabb, ha egyik vagy másik városban fölkéresi kártársainak egyesületét, belép tagul és az egyet helyközvetítéssel veszi igénybe. — **Sz. Gyözö Budapest.** 4. Jeruzsálem a tótok irodalomnak elődszái részében van, lakossága mintegy 50,000 lélek. 2. Minden számból, amely ilyen tevényt közöl, megtudhatjuk a kért fölvilágosítást. — **S. D. Budapest.** Tessék a szofiai osztrák-magyar konzulátushoz egyszerű megkéréséset intézni. — **M.-szóvati előfizető.** Reggel 8—12-ig, délután 2—7-ig, vasnapon csak délelőt. A hivatalnok csak hivatalos teendőt tartozik végezni. Magyarországon kir. Kuria egy van (Budapest), itélőháza 11 van és pedig a következő városokban: Budapest, Debrecen, Gyözö, Kassa, Kolozsvár, Mátrovszáthely, Nagyvárad, Pécs, Pozsony, Szeged, Temesvár. — **N. S. Budapest.** A belügyminiszter három hónappal ezelött rendeletet bocsátott ki, hogy az asztaltársaságok is kötelesek jóváhagyás végett alapszabályukat benyujtani, másköiben tiltott egyesülés címen megbünteti őket. — **W. J. 26. I.** Teszék az illető számat kidövhatalunktól kérni, ott megkaphatja. 2. Tudunktanál máshol nem írta róla. — **1325. sz. előfizető.** A szó latin eredeti és azt jelenti, hogy: képtelenség, értelmelenség. — **G. A. I.** A közoktatásügyi miniszterium legfeljebb arra ad engedélyt, hogy négy osztályból tetszően egyszerre vizsgázt. 2. A pötvizsga attól függ, hogy melyik osztályból a polgári iskolának kiván átépíteni a gimnáziumba. Sziveskedjék azt megírni és készséggel megadja a kért felvilágosítást. — **R. S. Szekszö.** Nem kell a jövő évben sorozáshoz jelentkeznie; végképp szabad. — **100.** A jelzett kifejezés alatt „hanyatló” irányt érteni. Ezzel a kifejezéssel egyrészt az ugynevezett „klasszikus” irodalmi korzokot követő írókat szokás megjelölni és ebben a tekintetben öszes jelenlegi íróink ide sorolhatók. Másrészt azonban a kérdéset szoval azokat az írókat is jelölik, akik a szerelmi életet választják műyük tárgyalá. Ilyen magyir ör híres. *Alfred* Mussel, a Rinyes francia lírikus, itt ilyen fajta regény. — **Kutató.** 1. Gyulai Pál: Vörösmarty élettrajza. 2. Tyndall: A hó elnöjele. 3. Errel a kérdésetről ugy nyerhet legteljesebb fölvilágosítást, ha elolvassa a sz. történetét. Megjelent magyar nyelven is több könyv, amely ezt tárgyalja. Minden fovarosi könyvkereskedés kívánatla megküldi. — **R. S. Pétervár.** 1. Az egyszerű távirat olyan számiadás alá esett, mint az egyszerű levél. Ha a kézbesítésnél hiba történt és ebből kifolyólag akár a feladó, akár a címzett kárt szenved, a kincstár nem tartozik kártérítéssel. Legfeljebb követelheti a feladó; ha táviratán csonkítás történt, — mint az ön esetében is, — hogy a kincstár a távirati díjat térítse meg, és ezt is csak abban az esetben, ha a díj legalább egy koronát tesz ki. 2. A szerző, esetleg jogutóda engedély nélkül nem. A kérdéset esetben a lapotól kell engedélyt kérni. — **Ny. S. Zelyom.** A fölpasztozt eset nálunk igen gyakran előfordul. De lehet a bajon segíteni. Születési helyének közigazgatási hatóságánál jelentse be a dolgot, vigye magával okmányait és vétesse föl jegyzőkönyvet, amelyben két idős lakosa születési helyének bizonyítja, hogy születése óta ezt a nevet használja. Ennek a jegyzőkönyvnek az alapján kérvényezze a belügyminiszteriumnál, hogy engedélyezze nevének az anyakönyvben leendő kizsítását.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

© Állami képvásárlás. A közoktatásügyi miniszterium jövő évi költségvetésében az állami muzeumok és magyullemények számára művészlásokra kétszázezer koronánál nagyobb összeg van fölréve. Az előirányzott összeg egyrészt most használják fel s az országos képzőművészeti tanács javaslata, melyben a téli kiállítás megvételre ajánlott művek fel vannak sorolva, döntés végett *Berzeviczy* Albert közoktatásügyi miniszter előtt van.

© Az önkormányzat adóterhe. A Magyar Közgazdasági Társaság november 25-én eszi *Órákor* a társaság új helyiségében (IV. Ferenciek-

REGÉNY

TITKOS HÁZASSÁG.

Irtá: Mrs. EVANS WILSON.

Regina elhallgat, az újján levő gyűrű csillogása megijeszti. Hát ő nem éppen így akar cselekedni?

— Hallgas, kiáltja Olga türelmetlenül, nem fűröm, hogy egy szót is szólj ellene. Mama és Otfried az oka annak, de utoljára majd minden rendbe jön. Rudolfnak sorvadásra van, nem élhet sokáig, rövid válás után egyesülünk, nem sokáig fogok várni rá.

Győzedelmes mosollyal dől hátra székhelyén. Regina megijed szemekének kifejezésétől.

— Miket beszél, Olga, félek, hogy beteg vagy!

— Nem, csak fáradt, szeretnék pihenni és aludni. Nyolc évig reménykedtem és most mindenem vége, úgy érzem, mintha minden erőmet elvesztettem volna. Engedd meg, hogy ma este szobámban maradhatok, nem foglak háborgatni.

— Jöjj és engedd meg, hogy segédkezzek a tekerésnél, nagyon boldog leszek, ha nálam maradsz.

Regina kibombolja Olga cipőit és lehuzza, szalagtól Olga a haját hozza rendbe.

Hirtelen megtapogatja ruhájának zsebeit és kezmei sajtáságosan fénylenek.

— Szeretnék egy pohár bort, kérlek, kedvesem, hozzá, ha lehet.

Hangja oly szokatlanul lágy, hogy Regina ráteáz és valami különös sejtelen szállja meg lelkét. Egy tesz, mintha teljesítené Olga kívánságát és ki-megy a szobából. De künn letérdepel és a kulcslyukon át benéz a szobába.

Olga felemelkedik, aztán hallgatódik. Végre egy kis üveget huz ki zsebéből.

— Győzni fogok, — mondja félhangosan — holnap mama és Otfried meg fogják látni, hogy mit értek el.

Kihuzza dugóját és az üveget szájához emeli. Regina megfogja karját.

— Megbolondultál, Olga?
Birkóznak.

Olga nagyobb és a kétségbeesés új erőt önt belé. Szerencsére Regina megkapja az üveget és mátközben ki akarja csavarni Olga kezéből, tartalma kiömlik a szőnyegre.

Erre olyan düh fogja el Olgát, hogy Reginát arcul üti. De Regina egészen hatalmába keríti a kis üveget és a még benne maradt mártással együtt ledobja.

Olga hangosan jajveszékelt és kétségbeesetten fakarja el arcát kezével.

— Szegény Olgám, te egészen elvesztetted eszedet, nem tudod mit cselekszel.

— És te azt mondd, hogy barátom vagy, mikor ily kegyetlen voltál hozzám. Nem akarod, hogy pihenjek, álmatlanul aludjak, felbérédes, holnap nélkül. Azt hiszed, hogy tudok így élni tovább? Megtudják, hogy eladtam mindenemet miatta és végül ő elhagyott... amikor...

Határozatlan panaszhangokkal, érthetetlen szavakkal fejezi be a mondatot. Olga elfeledkezett nagy bízgatásban mindenről, még Istenről is és hajótörést szenvedve meg akarta előzni Isten rendelését.

— Olga, anyád megérkezett, hát ő is így lásson, szedd össze magad!

Midőn Regina anyját említi, összerázkódik és lécsendesül. Nyugodtan türi, hogy Regina levetkezzesse és ijesztő nevetéssel fekszik le az ágyba.

Regina eloltja a gátlángot és az így mellé ül. Hosszabb idő múlva feléje hajol, azt hiszi, hogy Olga már alszik. Zavartan merednek feléje Olga szemei, érthetetlen szavak törnek elő ajkáról. A szegény leány szemtelenül fekszik. Kezei lázasak, a delirium beállott.

Regina úgy érzi, hogy értesítenie kellene Mrs. Palma-t. Eldugja a sálát és kalapot, elrejtő az áruló ajtóparabokát és Mrs. Palmához megy.

— Mi újság, Regina?
— Olga hazajött, de félek, nagyon beteg.
— Akkor már bizonyára tudja, talán az újságban olvasta. Nekem éppen az előbb mondta el Otfried. Olga hol van?
— Az én szobámban.

HUSZONHATODIK FEJEZET.

Olga nagyon beteg. Lázasan fekszik, nem tud magáról. Folyton beszél, boldogságáról, meghitt lakásáról, virágokról és csörgedező patakokról. Ha jeget tesznek fejére, azt mondja, hogy úgy érzi, mintha hóhelyek hullának arcába. Majd ismét Rudolfral ül egy mohepte padon és felolvass neki, a festő pedig lefesti az eléjük táruló szép tájat.

Napok mulnak, de enyhülést nem hoznak. Regina egy szót sem szól arról, hogy mi történt az este, mikor Olga haza érkezett. A beteg csak Reginát türi meg ágya mellett, bár nem ismer meg senkit. Regina kezelt fogja folyton és mosolyogva beszéli el neki, mily kimondhatatlanul boldog Rudolf közelében és kéri, hogy esküdjön meg arra, hogy titkos lakhelyüket nem árulja el senkinek.

Palma Otfried visszaérkezik. Olga anyja folyton jajveszékelt és e miatt a kezelő orvos megtiltja neki, hogy állandóan a beteg mellett tartózkodjék. És midőn a krízis napja elérkezett, ismét csak Regina vállalkozott arra, hogy a beteg mellett virrasszon. Éjfélkor Olga orvosságot ad neki és jeget rak fejére.

Olga szemével kíséri minden mozdulatát. A képzelt boldogság ideje elmúlt, most folyton az a gondolat kínozza a beteget, hogy Rudolf beteg és meg fog halni. Regina igyekszik megnyugtatóni, de hiába. Kétségbeesetten hanykoldódik ágyán. Végre sirni kezd, mint egy fáradt gyermek és míg Regina kezeit igyekszik megfogni, mintha valami árnyéket látna: Palma Otfried áll mögötte. Sápadt, aggdó és fájdalmas arccal néz a beteg fejére, kinek gyönyörű szép haját levették. Mintha Olga megérezte volna közellétét, a paplan alá bujik.

— Kérlek, rejsz el, nemsokára elutazhatunk, suttogta Olga, ha mama és Otfried rám akadnak, Congreve-ház láncolat és ez halálom volna. Én csak Rudolfot akarom.

Mély sóhaj tör elő Palma ajkáról.

— Kérem Mr. Palma távozék, az ön jelenléte csak árthat Olgának.

Sóhajt összeszi kezeit leül és Olgára néz. Egyet üt az óra mire elhallgat, mikor már nem kér védelmet üldözői elől, aztán a fal felé fordul és csak időnként hallat értelmetlen szavakat. Fejét kezére támasztva, ül Mr. Palma, fájdalmas gondolatokba elmerülve.

Regina ebben a félelmes órában arra gondolt, hogy Palma még egy tekintetere sem méltatta.

Feláll, új borogatást tesz a beteg fejére és megolvassa hányat ver ütere. Mialatt az ágyon ül és a beteg forró kezét kezeiben tartja, Olga felül és szenvedélyesen Reginára borul, karjával átfonja nyakát.

(Folytatjuk.)

KÖZGAZDASÁG

A takarmányhiány és a kereskedők. Az idei rendkívüli takarmányhiányra való tekintettel kizárólag mezőgazdákknak engedélyezett dijkedvezményeket tudvalevőleg a közvetítő-kereskedelem igénybe nem vehette. Ez az intézkedés nemcsak a kereskedőkre volt sérelmes, akiknek takarmány beszerzése körül oly jelentős tevékenységét lényegesen korlátozta, hanem káros volt közzgazdaságunk általános állapotára is, amennyiben e korlátozás folytán a kisgazdák, akik pedig sokkal nagyobb mértékben voltak ráutalva a kedvezményekre, mint a teljes kocsirakományok beszerzésére képes nagyobb birtokokosok, a kedvezmények élvezetétől nagyon sok esetben elestek. Az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés közbenjárására a kereskedelmiügyi minisztérium elrendelte a kibocsátott intézkedések oly irányú kiegészítését, illetőleg megváltoztatását, amely szerint a közvetítő-kereskedo-

lem tevékenysége a szükséges takarmány-mennyiség beszerzése körül nem nehezíthetik meg a dijkedvezmények egyenlően szabályozása útján és a közvetítő kereskedelem címére fejadott takarmányszállítmányok, egyenlő előfeltételek mellett a szállítási dijkedvezményekben részesíttetnek.

Vásárcsarnok. (Vámos és Bruszt hat. közv. üzleti jelentése.) Lényegben változatlan üzletmenetről szólhat mai jelentésünk. Az árak alakulásairól részletesen a köv. számolunk be: Husfélék: vidéki marhahús eleje 66-76, hajtája 76-94 korona 100 kg. Lehuzott sertésbús 90-100, sertések szalonnával 100-110 fillér kilója. Öltöt borjúk bőrből hosszan mérve súlylevonás nélkül 90-104 fillérről voltak a forgalomban kilonként. Szépen tisztán kezelt szopós malacok kilója 110-130, süldők kilója 20 klgig 110-130 fillér. Vadfélék: fogsó, ára nagyobb kínálattal és megcsappant vétékvedv folytán páronként 140-160 fillérré hanyatlott. Nagy nyulak drbja 230-240, fácán párja 4-6 korona. Szarvas 66-70, dámvad 50-60, vaddisznó 60-80, öz 110-120 fillér kilója. Tojás: I. r. friss árú 94-96, apadt 82-86, jó meszes 78-82 koronát jegyzett eredeti ládánként. Tejtermékek: I. r. szőv. teavaj 240-250, jó friss főzövaj 170-190, friss tehéntúró 24-28 fillér kilója: Vágott baromfiiban csendesebb az üzlet és ma I. r. szépen tisztán kezelt hizott ludak kilója 110-120 fillért jegyzett. Gyümölcsfélék: I. r. válogatott fajkörte 80-100, II. r. 30-60, főkörte 25-30 korona 100 g. Alma I. r. nemes faj vágatott 40-50, II. r. 30-36, I. r. ömlesztett kevert 10-12, II. r. 8-10 korona 100 kg. I. r. dió 32-40, II. r. 24-28 korona 100 kg. Csurgatott méz 92-94 korona 100 kg. Burgonya: nagygyümös válogatott egészséges rózsá 8-8,50; fehér 4,20-4,50 korona 100 kg. Egészséges prima makói faj vöröshagyma 18-18,50 kor. 100 kg.

Sertésköznyomvásár. (A székesfehérvári sertésvásár és közvágóhidi intézkedése.) Mai felhajtás 1116 drb sertés. Előző napi eladatlan maradvány 1021 drb sertés 18 drb süldő, összesen 2137 drb sertés, 18 drb süldő. Eladott 886 drb sertés, 2 drb süldő. Mai maradvány 1251 drb sertés, 16 drb süldő. A vásár lanyha, az árak hanyatlottak. Következő árak jegyzetünk: Zsir sertés: Öreg I. rendű 350 kgon felül 90-96 fillér, II. rendű 280-350 kgon felül 87-88 fill.-ig. fiatal nehéz 300 kgon felül 90-94 fill.-ig. fiatal közép 220-300 kgrig 88-94 fill.-ig. fiatal könnyű 220 kgrig 78-86 fill.-ig. Hus sertés nehéz 300 kgon felül 92 fill.-ig. könnyű 140-200 kgrig 89 fill.-ig. süldő 80 fill.-ig. Árak minden levonás nélkül kilogrammonként, elősúlyban értendő.

Közbányi sertésvásár. Magyar-elsőrendű: fiatal nehéz (páronként 320 kilogrammon felüli súlyban) 108-109 fillér. fiatal közép (páronként 252-328 kgrig terjedő súlyban) 109-110 fillér. könnyű (páronként 250 klgig) 108-109 fill. Szerbiai: Nehéz (páronként 260 kgr. felüli súlyban) 108-109 fill.-ig. közép (páronként 240-260 kilogramm súlyban) 106-108 fill.-ig. könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) 104-106 fill.-ig. Sertésszámozás: 1904. évi november hónap 21. napján volt készlet 33727 drb. 1904. november hónap 22. napján felhajtott 1055 drb. 1904. november hónap 22. napján elszállított 488 drb. 1904. november hónap 23. napjára maradt készletben 34294 darab. — A hizott sertésüzlet irányzata: lanyha,

Áru- és értéktőzsde.

— November 23. —

A budapesti gabonátőzsde.

Mérsékelt kínálat és ugyanolyan kereslet mellett készbuzza valamivel kellemesebb irányzatú; elkölt 12,000 q. jól tartott árakon. — Rozs változatlan csendes, ugyszinte tengeri is, zab és árpában csekély a forgalom.

Elnadott:

Buza: Tiszavidéki: 1000 q, 80 k, 10,40 K 500 q, 81,5 k, 10,40 K 200 q, 80,5 k, 10,40 K, 100 q, 80,5 k, 10,275 k, 400 q, 30,5 k, 10,35 k, 1000 q 81 k, 10-275 k, felső, 200 q, 80 k, 10,275 k, 100 q, 80 k, 10,25 k, 300 q, 79,7 k, 9,80 K, 300 q, 78,5 k, 9,975 k, 100 q, 78 k, 9,80 K, felső, 100 q, 77 k, 9,95 K, 300 q, 76 k, 8,00 K, felső, mind három hónapra.

Pestmegyevidéki: 200 q, 80 k, 10,20 K, 300 q, 80 k, 10,25 K, 400 q, 79,5 k, 10,20 K, 200 q, 79,5 k, 10,20 K, 600 q, 79 k, 10,25 K, 100 q, 77,3 k, 9,80 K, 200 76,5 k, 10,125 K. mind három hónapra.

Bánsági: 600 q, 78,5 k, 10,10 K, mind három hónapra.

O-Becsei: 4800 q, 76 k, 10,05 K, mind három hónapra.

Rozs: 250 q, 7,50 kpt, 100 q, 7,40 K, 100 q, 7,375 K, kpt, paritásra kevert.

Zab: 200 q, 7,85 K, 100 q, 7,175 K, 100 q, 7,15 K, 100 q, 7,0 K, 400 q, (boszniai) 6,5 k, kpt.

Tengeri: 100 q, 7,85 K, 100 q, (fogsó) 7,75 K, 400 q, 7,70 K, 100 q, 7,70 K, 300 q, 7,65 K, kpt, kocsi rakva.

Luczerna: 15 q, 48,00 K, kpt.
(Az árak 50 kgrként korona értékben értendők.)

ÉRTÉKTÉSEK

Minden szó egyszeri beiktatása
nappalra belülről 4 fillér.
Vasnapra belülről 8 fillér.

Kiadóhatal: V. Nádor-utca 34. sz. Fiók: Kerepesi-ut 34.

Kiadóhatali telefon-szám: 54-39

Szerkesztési telefon-szám: 36-89.
Lelki feladatokra ingyen adunk felvilágosítást,

csak a valaszra szükséges bérletet kell mellékelni. Tudakozásoknál a hirdetés számát a kiadóhatalnál mindig közölni kell.

Levelezés.

KÖZÖS
háztartásra lenne korszerű ural
börzev. asszony, fiatal leányokkal
cselleg telje elhatárota. A
Levelet Nádor-utca kiadós
48 év jelleg alatt. 8194

HÁZASSÁG
Vidék. rom. kath. házasatnak 65-
esze. egyenletlen, közepkör, par
erker koronázonany. férjhez
főrhöz lenne buzza 1100 uruk.
"a lelek" jelleg. levelek.
Kiadóhatali. 8206

STERNBERG JAKAB
tardó. káros eljegyezve Groszman
Ludika feleségével. Groszman
Herman kétszeres rakóval a
kos balos levél. 8207

HÁZASKÖZVEZETŐ
Közéleti elnök nélkül. Szepiet
szint legyven kék. Levelet
"Zala" alatt a kiadóhatalnál. 8209

SZÉKES ROZÁNAK
Level. ment. 8209
KFT SZOLAI LEANY
szerezte megismerkedni hozom-
nyai 1200-1800 frt. Levelet ké-
rünk Nádor-utca kiadós. "Fehér
sz. kék" alatt. 8210

BECSÉ
Lakásában békés várom, ked-
venc vagy szerdán elutazom. Jere-
mudjari, várak. Levelet ne ír-
ja. 8216

KALMAN!
Ha egy percet időm van, ar-
baszolom fel, hogy kereslek, de
sajnos hiába. "Bezzel" jelleg. 8218

HÁZASULANDOK!
230 hely. kik meg a telen el-
teker. férjhez menni. van ideg-
beteg. Vagyon 100-300-000 kor-
onát. Karanténosok. Invalidek
ké. felhívások. kereskek. 8219

Alást keresők
PÉNY
öröge nyugdíjas bővőd tisztet
nem csak. profeciozic unies.
penztartókat avagy más bizalmi al-
lást keres. természetesen fizetési
Aminatok. "Bezzel" jelleg
alatt a kiadós. 8190

100 KORONA
jutalom annak, ki részere de-
szember 31-ig állam. tisztelt.
kés. posta. szolg. elvez. Levelet.
Knapp eszandor, Erdőköz Zoltov
megve. 8186

100 KORONA
jutalék. Férjek. ki volt
készek. megjelölő állást
szere. Alajlokat a kiadós
kérek. "100 korona" jellegre.
8221

Betöltendő-állások
LAKATOS TANONC
felvételt Marosán. Rakos-utca
1417

ALLASKERESŐK
ingyen lapkát az Országos Pál-
yazati Közlöny mutatójának.
nyel. az országban betöltendő
lajmennyi állást. Budapest. Teréz-
kört 39. Kiadóhatal: Budapest
Teréz-kört 39. 53722

KFT ÜZLETKÖZVEZETŐ
koresterik fogyasztást. szövetke-
zetek. Főitellel megudhatók
Budapest Teréz-kört 39. az Ország
köznyel. Közlönyben. Egyes
szám 40 fillér. 54812

5 KÉRTÉSI
pályázat van közele. Budapest.
Teréz-kört 39. a ma megjelölt
Országos pályázati Közlönyben.
Egyes szám 40 fillér. Főitellek
elváshatók Budapest Teréz-kört
39. az Országos Pályázati Köz-
löny mai számban. Ara 40 fillér. 54782

ERDŐSÉTI
pályázat. Erdőséti, erdőgazdál-
kodási és több erdő-őr állás be-
töltés. Főitellek közele vannak
teljes címelek. Budapest. Teréz-
kört 39. a ma megjelölt Ország
köznyel. Közlönyben. Egyes
szám 40 fillér. 54818

HÁZMESTER
szerelek kereskek. Gerőköz-utca
7. Somogyi Bádogos. közp. város-
há. 1427

Penz.
PENZKÖLCSÖNT
bármilyet banktól gyorsan pri-
vátul szonak. pénzt. fiatal
szere. kék kamatra kék. közele
Ferenberg. Garai-ter 2. Válasz-
levelet. 8571

PENZKÖLCSÖNT
200 korona után 4 korona havi
törlesztésel, valamint Pestkör-
nyéki házakra, telkekre kaphat-
nak Marion, Kerepesi-ut 63. va-
laszlevelet. 8571

PENZKÖLCSÖNT
gyorsan kaphatnak kereskedők,
iparosok állami alkalmazottak és
bármilyen foglalkozású hitelképe-
sűeknek Adier, Akaczia-utca 9.
válaszlevelet. 6571

GYORS PENZKÖLCSÖNT.
Bármily természetű kölcsönt köz-
vetlenül. Sorsjegyekre, biztosítási
követvényekre, részvényekre azon-
nal. Németh, Sas-utca 9. Vá-
laszlevelet. (Ugyonk felvételt-
vel. 51788)

OLUSO PENZ
kezes nélkül. 300-400 koronát 4
fel százelek mellett, továbbá
házkira, földirtókokra, telkekre
II-III. helyre is; drága kölcsön-
kamatra. Tisztviselőknek és
pókeresetek. 4 százelek
közvetlenül. Tisztviselőknek kö-
zele. Legnagyobb összegű tartó-
zástól. 100-25 éves tör-
lesztésre, legkésőbb esztendő kez-
delő felvételt. 1000 K. törz-
díjtelőtől kezdve állami, megyei,
városi, vasúti és nyugdíjnyel-
nyel bíró magánhitványokhoz.
továbbá katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-
dazon nyugdíjas egyéneknek, kik-
nek 100 K. felüli nyugdíjuk van.
Semmiféle előleges költség ninc-
sen. Legnagyobb összegű tartó-
zást is konvertálhatunk. Vélköz-
vétel. 4-5 évi törlesztésre. Két
kezesel 300-300-000 koronát 8
fel százelek mellett, továbbá
házkira, katonatiszteknek, katoná-
roknak, tanítványoknak, végül min-<